

مخالفت ارغون با سلطان

ارغون

ای آفتاب منقبت شعرا و زانی قبل شجاعه النجاشی هو اولک وهی الخلق القاصی و اولانی را مطواع و بدعان ساخته اسباب
 سلاح و اسلحه و آلات حرب مرتب میکرد و سپهر پریخ با شکر کباب شکر نفاذ یافت ارباب مساجلت و معاشرت کس از جاس
 خود بتیته عدت مخالفت قیام نمودند و در مقدمه هولاجوشاه زاده و با سار اغول و الیاق که موسوم بود با بارت و قیادت
 لشکر منصور و مشهور بصفدری و عمده اسلحه با ارغون و کماندین احمد و اشغان اسان اسان متوجه خراسان شده
 شعریه فیلیق من حدید لو فذنت به صرف القرآن لما اذنت ذوا جاک صفت ایشان گفته ام بیت ترکان که چو
 دروغا بجز و شدند در صلح بعشرت و مدارا کوشید که در صف رزم بچو بجز نیشند که در کف بزم بچو سنان نوشند و از طرف
 شاهزاده ارغون چون از معاودت ایلچی بر مضمون ضمیر سلطان وقف گشت و در عقب کجا تو که نخته با خبر مواخذت احوان برسد
 و هست که آب از سر جانکه مصرع کار از لب خشک دیده تر بگذشت از انام ساز مصاف و جلال تحصیل آلات قتال
 و ساختن مصالح لشکر و نواختن هر میر و صفدر فارغ شده بعضی از قواد قرا و ناس عرضه داشتند که اگر ما منقله باشیم متعجبیم
 که این یکت تومان لشکر باده تومان معارضه کنیم چون تامت افوام ایشان حاضر نبودند با ستحضار و دیگران از امان
 ویرتا ایلچیزاروان فرمود تا بی باقی و تانی لو فذنا یانی کسادی و از واجه جهمیم هر کس از مقام معلوم در عقب ایات چون
 و نصرت مسارعت نماید چه زمان جمال توقف و انتظار نمیکند پس یولانا امور و جور غذای و بولوغان را نوکر ساخته با کبیر
 خاص بطریق منظره پیش روان گردانید و خود بعول علامه نجوم غره صفر سنه ثلاث و ثمانین و ستانه که سلج عمر مخالفان
 دولت بود با امر اما کاجی و تقای باز غوجی و نای و نای و قازان سیر قلع بوقاد بتمیش قوشچی و مسرتاق و العود و اولادی و قدغان
 و اغان و مقدار چهار هزار سوار آباء پیکار شعرا غفانبت ترمی بالیهاب لدی لونا و قدیمی العیزت بالیهاب لعلک
 حرکت فرمود چون با ومان طقات مراکب نواحی دهقان محط شعاع ابصار ایشان شد خبر آوردند که الیاق نسی ولایت ری
 رفته و دیار و امانی و اسباب سوخته و کشته و رفته و سرای لار که ایچارغون بود خراب کرده پس تامت اوزان را ببارت برده
 باد با بجان فرساده و اوزان بجا مسرفارغ و از او تر غضب ارغون را بر ناره سوزانند چون شیر زخم بافته و اضطراب آمد قسم یاد
 که در آنجا این جنایت جنایت را استقام کنیم تا بی ترخم بزخم تیغ غائله تیغ سزای تخریب سزای در کنار روزگار نوسم از اینجا
 انتظار وصول نماند کرده شب و شب و روز روز سخت و دو منزل ایکنترل می پیوسته تا در صحرا و خواجه اتفاق طاقات
 عسکرین و سارلت فریقین افتاد و از دوسوی روی با قتال آوردند بوقتی که از کردش مغفرت زنجار قام بیت بر آوردند
 زین حسام فرود آمد بچو سپهر صف مساجرت آراسته شد از طرف ارغون یولانا امور و اما کاجی در میمنه بودند و
 بولوغان در میسره و نای و نای در قلب چون مرکز اقبال او ثابت و از طرف سلطان هولاجوشاه زاده در قلب ساکن و با سار
 اغول حافظ میسره بود و الیاق قائم لشکر و رائد ظفر در میمنه ایستاده ناگاه دل ابطال در غلبان آمد و سواران از اطراف
 در جولان شعرین کل منشیح الاخلاق مبلیم للکلبان ضامنا لاخلای و لیل بسی به البرق الا انه فرس

الایات نشانی از
 عبد الواعظین شیخ القاری

فِي ضَوْفِ الْمَوْتِ لَا أَقْدَهُ بَجَلٌ نَلْفَى الرِّمَاحَ بِصَدْمَتِهِ لَبَنٌ ظَهَرَ وَهِيَ جَوَادِمَا لَكُ كَفَلَكُمُ جَسْرًا مَبْنِيًّا جَنَّتْ تَرْتُدُّ خِيَمَةَ
 سَانِ اَوْتَارِ شَرَّابِيْنَ رَاوِرِ پَرُوَهٗ مَجَارِي صِطْحَابِ مِيْدُو صَلِيْلِ نِصَالِ وَحَسَامِ خَفِيْقًا وَثَقِيْلًا اَصْوَلِ ضَرْبِي مِيْمُو بَرَاوَايِ كُوْسِ اَعْرَافِ
 جِيَاوِ كِرَاوَالِ عَادِيَاتٍ ضَبْحًا فَا لَوْنِيَاتٍ مَلَكَمَتٍ وَشَمْتُو دَرِ پَاسِي كُو فَنِّ اَمْدَ سَا قِيَانِ قِصَا بِنَاسِ سِرَا شَرَابِ بِلَا بِلِ مَدَا
 بِلَا كِتِ مِيْمُو مَدُو حَرِيْفَانِ اَبِ وَذَانِ تِيخِ اَرْتَمِجِ جَبَلِ الْوَرِيْدِ جِهْرَهٗ رَا كَلْفُوْنَهٗ مِيْسَاخْتِ وَجِيَا كُو فَرُو سِي كَلْفَهٗ اَزِ بَرِ كُو شَهٗ دِلَاوَرِي
 وَبِرِ بَرِ طَرَفِ كَانِ وِرِي وَصَحْرَا بَرُو بِيْتِ يَكِي چَرِيخِ رَا بَرِ كَشِيْدِ اَزِ سَفَا حِ تُو كَلْفَتِي كِهٖ خُو رَشِيْدِ شَدُو شَرِيحِ سِرِ بَرِ جِيْتِ
 بَا زَكُو وِرَانِ بَرِ جِهٖ بَدِ مَرِغِ پَرُو اَكُرُو هُو اَزِ زَبُو رَشِيْدِ تِيْمِرِ خَذَكِيْنِ تِنِ وَ اَسِيْنِ نِي شَرِ زَكُو اِنِ بَرِ كُو سِ كِهٖ اَنَجَا كَدِ
 كَا شِ چِيَانِ بَدُو اِنِ پِنِ وَ شَتِ مَلِكِرِ كُو وَا لِ شَتِ فَنَدِ پَرَا نَدِرِ پَرِ كِي كَرِ فَا شَمْتِ چُوْنِ اِبِرِ كَانِ تِي رَا بَرَانِ كَرُو شَكِيْتِ اَكُرِ
 اَزِ سِرَهٗ رَا رِ خَجَرِ كَلِ وَا لَلِ بَشَكِيْتِ بِيْتِ زُو لَادِ سِي كَانِ وَ تَرِ عَمَّا سِي كَرُوَهٗ دَرِ پَشِي تِي رَا قَا اَرِغُوْنِ سِيَاوِشِ مَشِ
 تَمْنِ تِنِ بَرِ هِيُوْنِ سِي كِرِي كِهٖ اَزِ فَرَا هِيْتِ اَو مَنَدِ خُو شَرَامِ كَرُو اِنِ بَشَهٗ عَقَالِ عَجْرِي مَوُو بِيْتِ جِيَانِ نُو رُو كِي كَرُو سِي
 اِبِرَا كِي رِي جَالِيْتِ رَسَا نَدِ كِهٖ اَنَدِ رُو فَرُو سَتِ شَعْرُ وَا كَلِ ذُو اَبِي فِي رَا سِ خُو دِي تَمْنَتِ اِنِ تَكُوْنِ لَهٗ سِي كَالَا هُو ذُو الْبِيْتِ
 لَو اَمِيْنِي حَدِيْدًا اِذَا لَحِيْدًا كَحَدِيْدٍ لَهٗ نِيَا لَا سَا كَشْتِ مَصِيحِ كَانِ سِرِ جِهٖ بَدُو وَ صِرَا غَا مَوُو دَرِ مَدَا مِيْدَانِ چُوْنِ نُو بَتِ دُو
 بُو وِ شَعْرِي كِي زُو بَا طَرِ اِفِ الرِّمَاحِ عَلَمَانِمِ كُوْنِ الْمُنَا بِلَاجَتِ لَ اَلِيْنِهِي الْحَمْرُ فَلَ كِ هِرَا چِي شَمِ بَرَانِ نِي رَهٗ كَدَارِي وَ مِيْدَانِ
 دَارِي وَ خَجَرِ كَرَارِي بَا اَخْلَاصِ اِيَهٗ وَ اِنِ بِيَا دِي مِي جُو اَنَدُو رِ بَانِ سُو فَا رِ چُوْنِ نِي رَا نِ سَحْنِ رِهْتِ مِي رَا نَدِ بِيْتِ شَا هٗ بَرِ اَسَبِ
 پَلِيْتِنِ رِخِ فَنَدِ پَلِيْنَكِ وَا شِيْرِ فَلَ كِ چُو سَكِ بُو دَشِ مَ اِيُو دِ شَمْرِي هِي سَا مِي كِهٖ كَانِ چَا چِي رَا مَانَدِ اِبْرُو سِي بَانِ دَرِ سَمِ
 مِي فَنَدِ قُرُو قُوْسِ مِي اَمَدِ وَ چُوْنِ تِيخِ اَشِ كَرُو اَرِ صَا عَقَهٗ بَا رِ بَرِ فَرِ قِ اَعْدَا رِهْتِ مِي كَرُو رُو كَا مِي كِهٖ شَعْرِ شَبِيْنَهٗ وَ اَلْسَبِيْتِ
 اَقْبَهٗ بِالْبَدَا نِي اَلْبَعِي اَلْبَرِ هِرِ چُنْدِ لَسْكَرِ اَرِغُوْنِ مِي اِنِ شَكْرِ سُلْطَانِيَانِ كُو قِي قَطْرَهٗ بُو وُو رِ بَا يِ مِي جِيَطِ يَا فُوْرَهٗ بِنَسِيْتِ اَجْرَامِ سِي بَطِ
 اَمَا سِي بَرَاوَهٗ اَمَقْدَارِ بَا نَصْدِ سُو اَرَا مَانَدِ شِيْرِ شَكَارِي كِهٖ كَلَهٗ اَسُو اِنِ رِغْمِ نِيْمِي شَرِ دِيَا بَا رِهٖ شِيُو اِنِ اَبْمَقَارِ مَلَبِ شَكْرِ وَا لِحِطَهٗ بَرِ قَلْبِ وَ سَا
 بَا طَرِافِ حَمَلَهٗ هِي چَانِ شَكْرِ مِي كَرُو وِ مِي كَشْتِ مِي تَا خْتِ وَ بَرِ صَدْمَهٗ سَرَا رَا چُوْنِ كُو يِ دَرِ خَا كِ مِي اَلَا خْتِ تُو رُو هِرِ بَعِيْدَهٗ كَشْتِ وَ جَاوِ
 دَمَاغِ پَرُو لَانِ اَزُو خَا نِ سُو دَاوِ اَشِ غَضَبِ بَا مَتَلَا رَسِيْدَهٗ بِيْتِ فَرُو بَسْتَهٗ وِرَانِ غُو غَا يِ تَرِ كَانِ زَبَا كِتِ نَا يِ تَرِ كِي نَا يِ تَرِ كَانِ
 بَرِ كِ سَرُو اِنِ سَرِ بَرِيْدَهٗ زَمِيْنِ جِيَا سَمَانِ اَمِنِ دَرِيْدَهٗ حَرِيْرِ مَرِيخِ بِيْرِ قَا كَشَاوَهٗ نِي سَا نِي بَا قَشِ دَرِ فَاوَهٗ مَغَا فِصَهٗ اَلِيْبَانِ اَزِ مِي سِرِ
 زُو وِرِ حَمَلَهٗ اَوَلِي وَ اَلصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْاَوَّلِي بُو لُو غَا نِ مَنَزَمِ شَدُو سَدِ ثَبَاتِشِ مَشْمُ هِمِ اَرِ اَجَا سَرِ خُو شِيْشِ وَا رِهٖ شَكْرِ كَا هٗ سُلْطَانِي
 دَرِ پَشِ كَرِ فَتِ يُو لَانَا مَوُو نِيْرَا اَمَا كَا جِي اَزِ مِيْمَنَهٗ خُو وِ طَرَفِ مَعَا بِلِ رَا حِلَهٗ بَرُو نَدِ بَا سَا اَعْوَلِ بَا سَا زُو شَكْرِ عَمَانِ فَرَا رِ بَرَا مَشْرِيْبِطِ اَلْوِ
 فِي الْبَمِيْنِ مِيْمِنَا فَوَلُو اَوْ فِي الشِّمَالِ سِيْمَا لَا يُو لَانَا مَوُو رَا تَرُو دِي كِتِ قَرُو يِنِ اَزِ عَقِبِ بِيْتِ چُوْنِ اُو رَا وِرِيَا فَتِ زُو نِ فَرِغِ
 اُو رَا بِيْرُوْنِ اُو رُو وِي دِي كَرِ كَا رَا چُوْنِ كَرِ كَانِ كُو سَفَدِ اَزَا فَا رَتِ كَرُو اَزِ طَرَفِيْنِ قَلْبِي شَمْعِ وَ نَخَالِي فَنِيْعِ فِتِ وَ هِرُو يِهٖ وُو لَا يَتِ كِهٖ بَرِ تَمَرِ هِيْتِ اِنِ
 اَعَاوِ شَرَا رَتِ اَزَانِ فَوَا حِي مَنَحِي كَرِهِيْدَهٗ وَ هِنُو رَا نِ دِيَا رَا جَالِ هِيُو دَرِ فَرِغَهٗ چُوْنِ بَرُو شَكْرِ بِي كِي كَرِ مَحْمَلُطِ شَدُو مَتَصَرَعِ وِرَانِ كِي رُو دَا

من توری
بعالمی برت کا مذکور بود

مقال

سگت و فرار ارغون

وصاف

و در دوران که فرار ارغون با قوت فوجی از قلب ما مذوق لغوا و قلت دهرک قلب فسخک قلک بزمی میانه نوش تو
 گشته پیش مرکب سامان توقف و مجال تبث مذیده براه فرود گوهر روان شد و اعدا لشکری که در خدمت رکاب بودند بسیار
 سوار می کشید در خاطر داشت که لشکر قراوناس بویزد و دیگر باره استیاف مقلت و استعداد و محاکمات فرماید و بقایام
 لشکر چون از حال شاهزاده پشیم بود تمامت متفرق شدند فریقین نطع محاربت در نوشتند و دست از جنگ کشیده داشتند
 چون سیمغ زرین بل آفتاب غم آسایه مغرب کرد و غراب شب حواکت انچه را بر اطراف سهل و جبل کبیره و آوازه افکند
 که ارغون پیدانیت اتفاقا لشکر قراوناس در رسیدند چون از حالت شد و خبر یافتند مراجعت کردند و در راه بی راهی
 که حادث ایستاد آغاز نماند دست بهت و فک و تاراج معرط بر گشاوند و دامغان و حوالی را آتش غارت و
 زدند جهان در زلزله و عرش افکند و از تعرض آن دو لشکر در دلهما و لوله و جوش ارغون بهنجیل با لشکر میرفت چون دو دو جان
 بهنگام نزول مجال طبع بزود راه از خدمت سلطان الطمی رسید و پیغام داد که ما الباق را گفته بودیم که با ارغون در عرض میانه
 جولان نماید حکم بر لبع چنان بود که ارغون ببارگاه سلطنت که آنجا شیخ نعمان ابطال و تصهل فرج و بوضع حاجان ترو
 خصا شد حاضر آید تا بعد اللیالی و التي در مجلس استیناس کیدم بحاس مدام بر سبیل معاقرت و یا شمش و او به طراب و اوه شود
 باید که ارغون راه تجت و لغت مسدود و عهد تجت و تقرب مسدود و در و معارضة و تبهات و شوائب خطرات را
 القات نکند و با عقاوی صافی و محالستی وافی بحضرت توجه نماید ازین مبس شخصی چند مملعانه و اعلا طهاره عاقلانه فرامود
 ارغون قلعه شاه نوین و لکری کور کارانجه خدمت سلطان فرستاد تا سپاه هم از این نوع در جواب پیامید و تمهید معذرتی
 بناید لکری و رسالات بصورت حال از تفرق جموع وقت لشکر شاهزاده و استسما بسیار شرح داد و گفت اگر استدراک
 کار ارغون درین حال مهمل اند چون لشکر قراوناس بوی متصل شود صورت آن فرصت باز در سپهر آینه کون مشاهده توان کرد
 که مهات ناک توقف بکیر و ضرورات ملکی تا خیر نپذیرد و عاقلان گفتند از توفی از تبعات زمان مانده بکم آزاری و لطفا
 حیل دست دهد و نقد وقت را تلقی بازه روی و خوشحالی کردن بسلامت نزدیک نماید اما در گذشته را باز نتوان آورد و تیراز
 شت زفته پیش در قبضه امکان نیاید بر بندگان گزارد و لوازم مناصحت و تقیم مراسم و صیت و ارشاد آنچه بغراع خاطر
 مخدوم باز کرد و متعین است بیت اندیشه صایب شنشاه در گرم روی چو میغ باشد در یاب که و العیاذ بالله
 گرفت شود در یغ باشد بعد از فوات قدرت تهف و حسرت مرج نیفتد و تکاپوی فکرت منج کرد و سلطان با و وارو
 توان لشکر بیت سواران کرد و لکن شیر کیر خرو شده با جوش و تیغ ویر در حرکت آمد شش جیسا کما
 الخیطای الموج مضطرب یضوق عنه سهول الارض والاکم بعد و ابه الراج حبری و فی راسقه
 و سف المقید لا یسعی به قدم و یصدف الشعب عنه و فی حامیه منه فناء شب الخو زدم در حیل
 بزرگ پرکت را عرض داد و لشکری بدان است و استسکی و ابنت و پیرشکی در بیخ تاریخ مطالعه زفته و بهر طرف که

پیش

هم آیشان می افتاد دست ظلم و غارت دراز میکردند و خلائی را در معازات محن و تعدیب می آورد و تخصیص دامغان و نواحی
 مؤلفه فسادت من البکوی علیها التواخی ^{ایه سنعدبهم ثم یبئین} بران بیچارگان خوانند و هر آنچه از گرت اولی باقی
 گذاشته بودند در برودند متوطنان دیار و رعایا بسیار بوقت عبور سلطان ظلم و استعدا و نفور و هتک داشت کردند و فریاد و ممالکان
 رَبِّکَ مَهْلِکَ الْقَرْیِ بِظُلْمِ وَاَهْلِهَا مُصَلِحُونَ بر آوردند سلطان رجوع آن مصلحت بصاحب دیوان فرمود و عرض داشت
 که چرکیت را در چنین حالی از امثال این حرکت منع نتوان کرد و دل شکسته نشوند چه ذوات الخالب هر چند معلم باشد بصدور این
 باب ترن ایفته ایشان را از دادن باطلی چاره نباشد و این اندیشه صاحب دیوان از مبارک نیفاذ و بزودی مکت و سلطنت را از
 فارس سید شمس و الظلم نار فلا تحقر صغیرها فرب جذوة نار الحرقه بلدنا سلطان در راه شاهزاده طغایم و در وقتار ابر
 و کجا تو اغول را در منزل کبود جامه بار دو و سلطان آوردند از طرف دیگر ایلیاق چون معلوم کرد اندک ارغون از لشکر جدا
 مراجعت کرده است بایت تومان لشکر خود شیران برزین که چون آتش برزین می خروشدند از عقب روان شد چه در حالت
 انفصال آن شیطان از حضرت سلطان الترام نموده بود که من بنده ارغون را در پیش سخت سید و رفعت بارم ارغون با عوجا
 که رفت از لشکر متسر و آری نذید و از اومان کرض و سراع بیشتر سواران ایثاراً و اجباراً تکلف نموده بودند پس بقلعه کلاست
 با کمر حج کلاست از آن توقع داشت پناهند و آن قلعه است در رودخانه کاسر میان مرخس و ابورد و طوس افتاده از
 حصانت دور و بیشتر عمارات آن مطموس و ابوالنصر محمد بن عبدالجبار العسبی در کتاب مینی از صفحات آن قلعه چنین تعبیر کرده
 وَهِيَ اللَّتَّى تَخْفَى الرِّیَاحُ بَيْنَ نِعَافِهَا وَتَرْتَلُ الْأَبْصَارُ دُونَ رِوَاسِهَا وَشِعَافِهَا بِمَقَادِرِهَا
 از سره اینان و سایر خدمت انجا باند نکرت بر خاطر استیلا یافته و دست صبر و تانی بر یافته که خود پیمان این کار بی بنیاد
 باشد و کجا وکی و آخر الذ و آء الکت بازار جاء عرضه رجا را تمسح میکردانید و با خود میکفت ممکن باشد که هم روزی لمو لقص
 نیکو شود از رحمت او کاره بنقاد دهری طائفاً او کارها ایلیاق بعد از سه روز انجا رسید اتفاقاً ششزده شب آمده
 بود و برای تفحص از کار لکری کورگان چه با خواه آوازه در انداخته بودند که او با اتفاق هیند و و میگی باروز کار ریا شده اند
 و اردو بلغان خاتون را که محبوبترین خوین بود قصدی پیوسته ایلیاق بخدمت شاهزاده آمد و الترام طریقه ادب را با بسی
 حکت کششی کرد و با یکدیگر بر قلعه رفتند و هر نوع سخنها گفتند ایلیاق در شیوه لطیف و تحویس بر سلوک جاده طاعت فصل می
 پادشاهزاده نوازل بلا متطرق دید و امر او لشکر چون دیگر اسباب خوشدلی متفرق بجز تسلیم را بی بیرون از توکل پناهی
 نیافت با ایلیاق از قلعه شب آمد و راضی بگوش چرخ باشوزده و فریب در مقام عوجان بارود رسیده او را از جانب پنا
 در آوردند و کمر از میان کشاد و فلک از خاطر زاده محرز برستی میخواند بیت چون که بگشود شد خورشید از جزا برو
 بی برج عقرب آمد چون که برج زلف بست سلطان در خانه که شکل مستطیح مستدیر او موازی دایره فلک و مثل سجد برین
 بود و حامل آفتاب سلطنت شمس کانه لنبجت من فضله خربت و ذبت بدنا پیره قفاصله ان لربنا کفی البیران

وصاف

سألكنه أوجاد عثت فلن نغشاها طله و بعرف عجم انرا خوكاه خوهند بر سر پر دولت شسته و باب حسن المآب نموش
 هموم از لوح سینه شسته دل خود را بنام خرات و قدم مسرات رنجیب و تا سبیل کرده نظر اتقام و دلال استعلا که
 هنگام فرصت از مقتضیات زوایل نفسانی و روائت قوت شهوانی باشد در کار آمد اشارت کرد و تا مجال دخول و استیذان
 چون عرض انامی بر از خون تکت کردانیدند و او را در معارضه دو آفتاب باز داشت یکی آفتاب سما که تا شیر سورت طلبا بر آید
 آتش افشانی میکرد و دیگر آفتاب عجا که نعمت زندگانی و تمتع از عمر و جوانی مانند سایه در وقت زوال چیزی نمیکرد و سبب تخمیر
 از آنکه فراش تقدیر نذل بهر عزیز و مغرور ذلیل سر پرده ظل ظلیل دولت جده از خون و آروغ مبارک او افراشته خواهد کرد
 و بدست حوادث روزگار مهابانی جبابانی در عهد سلطانی انباشته چنانکه در قرع و نمیش از کلبه ک طری کلاب ترشح کند
 از عارض سین بیام شاهزاده عرق چکان کشت و زبان از نسکی چاک شد و دل از نسکی حال متحیر بر گره خاک خواهرش
 طعان از غایت شغقت و دل سوزی برخواست و پیش او آمد تا لفظ بسایه چرخوش تا بش آفتاب را از کل سیراب سایه پرده
 چهره او محجوب کردانید بعد از زمانی بلغان خاتون را در خرگاه راه دادند سلطان او را ترخیص کرد و کاسه داد چون همای
 مقصود را در دام کام آورده بود و شامین انامی را برابر با بی مرادات کام یاب یافته برای اطعام و تطهیر شکره خاص تخمیر
 کمان و امن کشان بیرون آمد برین قبایح و با حبش از سر رشک کلاه کیوان در خاک انداخته و از طیره قناره مر و آید ریزش
 ایگون زرش مهور ماه سیاب کون شده در حوالی اردو ساعتی جانور انداخت چون بخرگاه معاودت کرد از خون را او از زود
 در رفت و زانو زد و مراسم خدمت کما هو معمول هم اقامت کرد و سلطان او را کما گرفت بر دو صفحات رخساره لعل کون
 بلالی و در راست حمت و جنت مرصع کرد و نملو لقیه نگارش فطر المزن وجه شقائق پس زبان سلطنت نوید داد که
 خراسان بر قاعده عهد با قاخان بر از خون ارزانی دارد و متمسات ربقم اسعاف بر جریده اعطاف رقم زنده و از جای
 برکن سمت مساهمت و تقاضا سازد و ترک شرمکائرت و نصب منصوره مناصبت پیش کبر ذللتیق عقود
 الأمور و یلتم جروح الجمهور و یسكن القلوب المفلتة و یبلا فی المنجون المارفة و
 تصیر العیون بالمشاهدة فی الدعة یفرق قد فالك علیه الصلوة والسلام دع القلوب یقر مال
 خرگابی مفروضین رفت از خون از خون لشکر باری در آن روز که صورت عسباری داشت آیس شده و با اندوه دل
 آتش و ش آیس گشته خود و بولغان خاتون در آن مقام وحشت و دهشت ساکن شدند آروق برادر بوقا با چهار هزار لشکر
 چون کواکب که پیرامون خرگاه آسمان در آسند بحوالی محیط شدند و زودیکر را حالی که خورشید جمشید و آریه تخت بینایی بت
 سلطان جهت موصلت تودی خاتون روان شد چه خاطرش بجانب او چون جوهر بر کمر اصلی مایل بود ایلیاق تعیین
 فرمود که بعد از نهضت رایت سلطانی اردوی حیات از خون را کوچ داده نمرزل بوار رساند و خود تا از درخت نوبر در سال
 تودی بزودی کل سبجی اجما کند در تعجیل تام حرکت فرمود و بلبل نوای عقل می گفت از زاده طبع کاتب بیت طراوی ندهد

اکسون سحر

کنکاش امراد باب مخالفت با سلطان احمد

سعی باغبان هرگز چو دست یافت بر اطراف گلستان تودی تیغ میاگون را با سحر عقیق رنگت معاوضه زود و وصال زمان از
سیال تیغ زمان نعم البیدیل شناخت بطون عواقق را بر ظهور عواقق اختیار کرد و بر شسته لغز لطاف از یکا شسته لغز اطراف از یکا
اطراف غافل ندانند از بهر نوش نشوت نیکر عطار جانرا پیش پیش عقاب خدا کرد و ایند در هوس انکار و عوان انکار عوازا فراموش
فرمود معارف و نیز هر بر معارف لنگر ترجیح یافت در مناظره خد و بعضی منقعات محاطه صد و بعضی مرهعات ناخیر انکاش
صیاح و لیران و غنا شنوده بصبح و لبران یغما میل شد و زاری عوالی و یوسف را در میدان رزم نا دیده و زاری عوالی
شوف در ایوان بزم توقع کرد و مصرع هیهات نظیر به فتح حدید یاد در در غلوت سراسی مقصود بر گوشه تخت سلطنت
بیت عروس مملکت آن در کنار کیر دست که بوسه بر لب شمشیر آید رو به از سر خفت و طیش چون در لیلین مفتح خواست
خفت برای یک ساعت سلوک مساکت عیش ترک ملوک و ممالک و چند جند و جیش بخت چه مست جام مرام بود و در
سرخیاں دلارام فارغ از گردش ایام بدرام و بیخبر از ایلام این طام بیت زوسی دام و دشمن گرفتگی بام بکش
خیره زود و میر آید نام از زرا مکت دولت و نعمت چه مقدر بود سلطان سبب در وقت خود زان و الوقت سبب زرا
و در انتها فرصت و اعتماد زمان قدرت قدم عریمت در طریق فلائندل شغلتک الایها ننهاد لاجرم دشمن از مرصد
آنک عدو ک من یایها در آمد و یوم تبدل الارض غیر الارض معاینه گشت و لقد صدق من قال
مثل ما کل فرصد سنال و لا کل عشره نقال بوقایب ظاهرت بر ادش آروق که در حضرت سلطنت رفت و رفت
و اعتباری تمام حاصل دشت و شرفی یافته بود و از پایه معهود در گذشته با شاهزادگان و بعضی امرا مشورت پوست که احمد
اروغ چنگیز خانرا مستدل بل متاصل خواهد کرد و مسلمانانرا بتعلیم صاحب دیوان مرتجب و مقدم دشت و از برای که مغول
لنگر کرج را در اشتهام ایلیاق مقرر گردانیده و او را بمرتبت استظهار و اعتماد از سایر امرا و ایلیاقان برگزیده صاحب خرد
و حصاف چون سمت تغیر عقیدت دشمن در ناصیه حال بکرم سپه ما هم فی وجه هم معاینه دید زود اطراف کار خود فراموش کرد
بدرغ شرف و فتح و جود و تلقی نماید و از روزنامه تاریخ سعادت و بهنگاه توفیق و هدایت شمرده چه اگر بطرف اغفال و اجهال
گراید و پیرامن تذبذب و تحیر بر آید تا کار از دست چون تیر از شست برود و آب از سر جانکه فرصت از پیش بگذرد و
در خون خود سعی نموده باشد در این جهان و آن جهان معذور و مسکور بوده شعش و کفیف بفتح باب للمرام وقد
شدت علیها من الاغفال المصلحت الوس و چرکین آن باشد که بهولاجرا بجانی و احمد را از سرد سلطانی بروداریم و
مقدّم باطلاق ارغون منوط است تا امت را این اندیشه صواب نمود میعاد کردند که چون روزگار مانند دل گناه کاران سیاه کرد
و لشکر روزی نیک و سپاه این غریمت بقیمت رسانند هر یک از مقام خود مترصد زمان موعده و مترقب اوان میعاد شدند
بلیت چو چرخ بلند از شبه تاج کرد شاه بر اکتد بر لاژورد و رایش فلک زده بهر آفتاب را از میدان آسمان بیرون
تا خت و او هم شام را تمام موشح بذر بر انداخته بنات العرش کرد و قطب شمالی گردان شده و فرقدان دیده بان دار دیده بر جوار

لیالی گاریده زهره ناشطه ترک بزم عیوق گفته و بهرام سیاف گوشه خنجر گرفته تیر و پیر خانه انداخته و چون مشتری طالب تو کشته
 و زحل فوت سر را دلور چاه حیات خاکیان افتاده با خود میگفت **وَلَكِنَّ الْقَوْلُ دَلُوكَ فِي الدَّلَاةِ** لمؤلفه در حدیثی است
 چون مهره تقدیر مشعبدی شده چابک دست کونی دختران ثوابت چکی بستگان بودند از ورای پرده کلهی نظاره ایستاده
 نگاه بوقا پیش خرگاه شاهزاده آمد و دامن خرگاه را چون حجاب شرم و آزر م برداشت بعد را که از حکم بر لعیج اورا برای
 فرساده اند ارغون از مضجع وحشت مضطرب برخواست هوا جس اندرون در کجا پوی آمد که همین لحظه با صد درود و داغ درود
 و داغ روز جوانی از ساغر لعلی **الْفَلَاكُ الْمَغْرِبِيُّ الْمُنَى سَبَبٌ وَدَايِعٌ تَجْرِعُ** نماید بوقا دست ارغون گرفته بیرون آمد شهنشاده استیلا
 میکرد و استغفاری می نمود پس صورت مومنه و قضیه امر کن فیکون و همواره غریب شیخون و اعلو طه تا میل هولاجو بجایی
 تقریر کرد فرمود که با بولو خان کنجاک کرده برویم بوقا مانع شد گفت رای زمان در چنین مقام مصلحت بین و صواب دان
 نباشد مبادا کارهای ساخته ستلاشی کرده و زمان فرصت ماسی مشکذا **اِصْبَتْ فَالزَّمِ وَوَجَدَتْ فَاغْنِمِ** با هم دیگر روان شده
 ماورای پشته امراکب مسروج طعم بکجه غرم و محروم بجای زرم بسته بود چون تیغ سخن اعاوی شسته تشبه کنان بدین
بیت بناتِ عرابِ الوجیهِ ولاحقِ فاعوج سخی تشبیه بر او بیان چون اش سوار شده و آب موس شبنم استلال
 ریخت آروق و هولاجو در تبر بر سر با سارا غول راندند و اورا با چند خواص مست خفته یافتند و از جریده اجانام ایشان محو کرد
 ارغون بوقا عازم یرت ایلیاق که خصم الد و ناب احد بود شدند آن نمرود ترو دراز اندیشه پیش شش شعش **مِنْ كُلِّ شَأْنٍ لَّهُ**
الْحُرْطُومِ طَاعِنَةٌ لَا يَجِبُ السَّجْدُ مَسْرَاهَا وَلَا الْكَلَامُ لَدَيْهَا خانه پهلوی تعم بر سر رحمت سووه بود شعش یارا **قَدْ اللَّيْلُ**
مَسْرُودًا بِأَوْلِيهِ إِنْ كُنَّا دَرْتُ فِدْطِرْقِنِ اسْحَارًا با بیگم در راندند و اورا با پشته خانه پاره پاره کرده بعضی تیاق داران
 دست به تیر برکشاندند بوقا و آرزو داد که تا امر و بیاسا احمد کوچ میدادیم و کردن انقیاد بر رتبه مطاعت می نهاد و اکنون بیاسا
 هولاجو ایلیاق کشیم ایشان سلاح میدادند و از نوع خدمت بر زمین ضراعت نهادن روز اکبر در آتش مشا به کرده
 و خروش و زلازل در منازل افتاد بیت همی تا بگردانی انکشته می جانرا در کون شود و ادوی شعش **وَبَيْنَ تَغْطِي شَعْرَةَ**
وَأَنْصُرَ فِيهَا نَقْلُ حَالَاتٍ وَكَشْفُ عَجَائِبِ هم در آتش با از میان واقعه و پها با ذیال غلام تنگ نموده بر سر
 فرار سوار شد و از عقب احمد چون بادی که گرد پیایه روان شعش **اللَّيْلُ دَايِعٌ وَالْكَاشُ نَدَائِحٌ فَمَنْ جَاءَ بِرَأْسِهِ**
فَقَدْ وَبِحِجِّ احمد چهار فرسک از اسفراین بل هزار فرسک از سرحد امکان معاودت با میر بر و انفرسک که شسته بود و بر
 این قضایه بازا **قَدْ تَأْتِي لَيْلٌ غَفْلَةٌ أَنْبِيَةٌ فَالضُّحُ اسْفَرَمِنْ وَرَاءَ حِجَابٍ** ما را جادیه قرار بسکه حیوة از خیره
 ضبط بیرون رفته بر سیه قصه عاوده فراخ و اطلاق ارغون و احوال شیخون قتل اعوان بر خواند و بگو ای آن دعوی سیلاب
 است حسرت از هر دو دید و بر وجه براند **لَمَوْ لَعْنَةُ فَرْجَةٍ نَظَرْنَ اسْرَارَ حَالَتِي وَتَغْنِيَنِي مِنْ شَرِّهَا وَبَيَانِي صَعْبٌ**
زَفِيرِي وَانْحَادُ مَدَامِعِي وَصَفْرَةُ لَوْنِي وَخَيْرُ أَوْجَانِي بدین خبر محوش و پیغام مشوش دل سلطان در فلق ملا بلا بر ش

و جان در مضیق بیجان اندوه پیمان هر چند احمد با چیدن اسباب منع صرف از رکانت و عساکر و خزائن و ذخائر صورت لایق صرف
داشت با تصرفه منصرف شد و اعلام دولت مخالفان علی الاابداء مرفوع گشت بچشم قدری و دوری چرخ پیبری رجوع قهقری
اختیار کرد و بفرزندان باز آمد خشت و ضیبت بر ضمیر مستولی شده و شکر حیرت و منجرت بنگاه صهار را تا راج داده ترود باطن
ظا هر حالش مشوش کرده و منظر اب بالمش در مغزش اندرون آتش بر آگنده از آنجا بر غم اردو مادرش قوتی خاتون خان
بصوب سرب معطوف گردانید و خود امانی کاذب کس اب بقیعة بحسبه الظمان ماء حتى اذا اجاءه لم يجد مشاءا در غرور
میداد در راه امر او قوادشکر و ملوک اطراف مختلف می جستند و منزل منزل از وی باز میماند و ابوا صورت ختلاف میکردت
بیت المولفه بهر کامی و در میماند ز ضیبت آتی مسطوی میخواند صاحب دیوان نیز در زمان مراجعت از خدمت و ششم
خیل و خول و مرکب و جانب جدا نده مصریع کالشمس تجناب السماء باینکه کمال چی بجا جرم رسیده بعضی خویشان
شیراز که در خراسان بخدمت ارغون پیوسته بودند و بعد از مفاقت و انزاع شکر چون کار دیگر نمود و احوال مشر سلسله انطباق
بکسته بطرف اردوی احمد آمد از توج آن فتنه و تلب آن نوره در مهتابه جهانت و یافی دشت پویان بجا جرم افتادند
صاحب دیوان از ایشان یکد و سرالاع بسته و بحقیقت سرسبز جهان و کار اولاع است و بازی و مغرور به مراتب مجازی آن
دریم مبتلا در چارسیخ مجازی شعر عرف اللبالی قبل ما صنعت بنا فلما دهنتی لم نردنی بها علما چون حریف بخت
بغیر بود و اینک قول مخالف را نیز کرده ساز پرده عراق کردن نسبت لایق نمود عازم صفهان شد و وقتی که از حائل
فلک تیغ صبح بر مغز شب تیره راست گردند شعر فد تو لک زهر العجوم وقد بشر بالصبح طائر الأشجار
اما ارغون در آن شب که بظرافت بر اعدا روز بدر بود و بسا حدت او لیا شب قدر چون کار دشمن بساخت و دل از نو با کینه
بر داشت شب همیشه چون بخت خود سیدار بود فلما نعت الصبح من حله الدجی و غمضت ثم اللیل من طول
ما سهو عارض صبح از شکن زلف شب درخشان گرفت و شامه های کافور بدل شمارها صبر بر اطراف چرخ خضر بختینه
شیراز کان و امر بخدمت آمدند و لغت حیات و دولت دقرا عادی سلطنت را بعد از قطع اهل تنبیت کرد بعبیت
چه خوش باشد که بعد از نظاری با مبدی رسد امید داری بوفا که بعد قضا و الله منت جان سلطنت بر ارغون ثابت گردید
بود بوره را بر جازه بعبیت بایل بیونی تیز و اندک خور بسیار رو از اهلپوان برده کرد و در پیوید و در ماضق سوخی لوق
روان کرد تا شکر فراوانس اعلام کند و راه احمد نگاه دارند و اللش قوشچی رهش قوشچیان فرستاد و فرمود که در راه شمشیر
از نوکران احمد دریغ نذارند و بر موضع که مصادفت افتد بجا بهره گویند اینک ارغون با پنج تومان شکر خواهد رسید بعد از این
این مصیبت شهزاده نیز بر غم اقصا صید مطلوب و قصاص از دشمن مغلوب حرکت فرمود و چنانکه در این ذکر شرح داده شود
از القاء این اخبار تا مست اردو مست لغز قواشغن لغز گرفت طانه کبری در دروینا واقع شد و فطاعت آن هر بل
و فرغ و ساعت آن خوف و جزع تا منقرض جهان سمر بده و خورشید بالشها زرد سیم و ادانی مرتض و ریزه زرد نیاب

اندر مع

و با حق و پریان چون سگ و خاشاک بر خاک افتاده از غایت رعب و هراس القات بدان میگردد شیخ فکرم در لاجس علی
البطحاء ساقطه و کجانی علی الحساب منتشیر فراید که غیر خلد برین و حور عین بود زودا هر فراید که با استدلال شیخ
و پیمان عن در نقلند مثله کان التراقی و تحت بالمبایم ضار منظم مباحسان بود از گوش و کردن چون
قطرات است از دیده روان می انداختند و پیاده ازین ویسار میدوید و در و باد و اغوار می خزید و از ترس منون بود
لا ینفع مال ولا بنون حسب حال پیرو جوان افتاد بیت آجان رسم دست بردن و دست بروی چین اند
یاد سوخو خاق با غروق سلطان و خزانه واحمال و افعال راه مسلی گرفت و از زبان حصیات و اجراء خاک می شنید
ملق لعدا الیک طریق الرشید غیر مسلم غم داشت که از عقب سلطان بس آب رود در راه مغافسه طایجو شچی
و کتو غا با فوجی در وی رسیدند و بر غروق زد و از طرفین جکت در پیوستند تا گاه از پشت قضا تیری بر قتل برادر
الغو شچی آمد و بر جای خود سر شد و مرکوب سوخو خاق این تیر زدند خزانه را باز کرد و اندو در مسلی بجای فطنت آن قیام
مینمود سلطان چون بارود و ما در رسید از آنجا به کار و واحد و روز کار که تا گاه چنین فتنه می انگیزد و با بیوسان ننگ
رنگهای امیر و خبر داد قوی گفت مصلحت باشد هم اینجا بودن و امر را که ملازم اند با خود منطبق متفق گردانیدن چشم
بنادون برین عرضه بوقلمون مصرع تا خود فلک از پرده چادر بیرون و در آن حال کیفیت واقعه بر هر کس متسلس بود
و بر حسب غلبه ظنون و اختلاف عقاید در پیدا و نعت هر کس سخن می گفت روز دیگر چون رباب تا شیر صبح صادق از
چشمه خورشید آثار انجبار نمود و روزی کسی را مانند آینه چینی بمصفا للعنان بر زد و در القای و یکتور علی الرسم بخدمت فتنه
و از وصول پادشاه بر جناح تعجیل بی رتبت لشکر و زینت اسباب سلطنت سوال کرد و گفت از غوزا گرفته سپرد ایم ما ایدیم
تا الاغ و ازوق جت چرک معین فرمایم بهیات بیت مقراض فراخ روزه چندان ببرد کین سوزن خورد کام
بتواند دوخت نایان بزود خراگه نشسته بود و این معاوضات استراق سمع میکرد و از او که قضیه برین وجه نیست
شش سپهر و شصت امیر با رنغون عقد معاصرت بسته اند و چهره مطاوعت احد را بخدمت فدا و انکار خسته و او که نخته
آمده اگر بقاء مملکت و ناه دولت و نظام امور و استقامت حال لشکر مطلوبست او را محافظت باید کرد زهی با دیما بان
عالم خاکی و صورت پرستان زمانه جانی هر لحظه چون شاخ بید از هر بادی لرزان و هر ساعت چون شمع بر خود کدازد
چون حجاب اغتر از محاذات بصایره و ابصار مرتفع شد و قرابین حالی از تفرق عساکر و تبلیل ضمائر و اشکلی ظاهری
آن معانی اشعار کرد از خراگه بیرون آمدند و کناره و شاق سلطانرا محافظت نمود خود عنقریب قرا و ناس با اعلام بود
در حرکت آمده و هر جای غارت و تاراج آغاز کرده و بجا رسیدند رسیدن همان بود و برار و زدن همان چون سباع
و ضباع که مغافسه بر سر طلب و آرام مصادمت کنند آن بهایم سیرتان ننگ آسار آهوان خکی و جو ز چشمان مقصود
فی الخیام افتادند و حلق و حلق را خلع کرده بجا رفت دادند و تمامت فراس و بساط و زور و سیم و ثیاب و قماش

برید سوخ

قتل سلطان احمد

که در اردو نیستند العاطف رفت قوتی و ابراهیم از کوش و کردن جدا و موزه با از بیرون کردند و هر چه از نپاکی و بی باکی ممکن بود
 بتقدیم رسانید معهود از پادشاه مغول آنست که در هر جرمی و هر چه خواتین و بنات باشند از تعرضات و مطالبات مصون دارند
 و بدیشان آسبیبی رسانند اما در ایحال بیاطمین مغول چنان از شیئه ضبط بیرون بسته بودند که بقول بیچ لاجول مترجمی گشتند
 و مشرفه چنان از زمین و زمان بالا گرفت که آنرا متصرح بداران دو صد ساله فرو نشاند عاقبت سلطان را گرفته و جاها
 بیرون کرده در خرگاه نگاه میداشتند اما ارغون چون استبداد کار سلطانرا عزم استرکاب نمود لکن از الایع بازماندگی
 داشتند و کله یا بکوشه با رفتن بود و انتظار تحصیل اسباب و مرکب و استیطاق در آن موجب فوت
 مطلوبینم بود با مقدار سیصد سوار چون دائق بود و معاونت و انجا و آنجا و نصرت و انجا مواجید فتح و تانید غان
 حکمت سرعت بجایانید اما بک یوسف شاه لروشد عمار الدین ابوالعلی از خدمت سلطان در غلظت نرازم او و مراد
 کرده بودند و شرف کشمشی در یافته در ایحال ملازم رکاب اعانهای بودند هر یک با یک کونالچی و دو قاسید عمار الدین را
 مرتبی شد و بواسطه تربیت او محلی مرموق یافت و ذکر آن در موضع خود اثبات خواهد رفت انشاء الله تعالی چون ارغون
 بزویت مسلمی رسید بیعت زهر سوپاه انجمن شد بروی یکی لکنر گشن پر خاشجوی قرانهای و شیکتور بالکنر قراناس
 سلطانرا بسته برگرفتند و مستقبل شد آیین مغول باشد در سیاق سابق و انما و مرانند و منافذ که چون غالب و طافز کرده است
 افشاندن و با آواز بلند لفظ مرید گفتن حالی که نظر ارغون بر دشمن افتاد و او را بدان صیفت دید با امر از سر شتابت و مراد
 گفت هم آنجا کار گرفتند و با سردشمن غالب اشکر که شکر شرا و با سیره با سر او عاید شد و در یک لحظه مالک مملکت و مسرور
 و مطیع مطاع گشت تنبیت گفتند محقق شده که در غلبه عصا و تبدیل روزگار این حال بی تویی نمونه معتبر است شاید که عقلا
 انرا دستور تجارب اختیار و معیار اختیار احوال سازند چه در تواریخ متقدمان و مستغفات سلف که منظم و شمر مرتب و مد
 گردانیده اند چنین حادثه که معاینه گشت بجز مدوش نیامده و برین منوال داستانی با حادثه تواریخ روایت کرده اند ما سمیع
بِئْتِلَاهِ الْآخِرُونَ وَمَا شَاهَدُوا لَوْلَا بِيْت چنین عجایب ملک با لها و دراز نه کوش و هر شینه و نه چشم دوران دید ارغون
 چون از تادیب خازنه **يَا بَلَدِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ مَرَّ بَيْنَ** متادوب گشته بود و برای العین میدید که افعال سلطان چگونه مشرکانه می
 در تاجیل و احوال و چگونه از عقل خصی ایتی سپردن فغز انامی تیمور و پلیدر فرسود که تا مور را از او دوستی کینند ویرینه پدید
 گردانند و بدان شقی چونند متصرح **رَأَى مَا كَانَتْ تَمُوتُ مِنْهُمُ** از آنجا طلب دو ابعصاص پد سلطانرا پشت بستند **قَالَ اللَّهُ تَعَالَى**
وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا علی تفسیر آورده اند که درین کلمات با اعجاز لفظ سینه ثانی معنی نه آساست است چه موقع خرا افتاد
 پس مذموم نباشد احمد را در قرقچهای و آن موضعیست دفن کردند **وَاللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِيْت** همین است رسم سنجی سربازی
 یکی را برد و یکرا در بجای شغز کان **كَانَ لَمْ تَكُنْ بَيْنَ الْمَخَاضِ وَحَارِجِ كَأَنَّ بَشْرَيْنَ الْفَلَا وَحِيَامٍ وَمَا التَّهْرُ الْآ**
دَوْلَةٌ تَمُوتُ وَلَا الْعَيْشُ الْأَيُّهَا وَسِقَامٌ محمود عاقبت نکس تواند بود که فوس جهان ناپایداری بجوی نخورد و دم

این فروت رعنا که کبک کش ناچار جار و مل امل پرورش بانی ثاتل دروغم و در دوسر و خمار و عقب است نخورد بر خود پرده
صبر و قرار نذر و بطن بر ممتوه و صورت مزور او که مار کین عبارت از است سکر و یقین دانگ که سلطنت و دولت و مال و منال
و لذات و آسایش این جهانی مانند جمال امرد و فاع غانیات و مواعید غید و ابر باستان و آفتاب زستان سر سر عشو و غره
و محال در زور است و بهر شند زبرک و سعید کامل بجمول آن که وجودی کم از عدم باشد مسترت و اریاح نماید و به باب
و روش که لازمه حال تواند بود مذمت و ضحوت نیز اید ایاس و ایاس و با ساء و پاس او را یکسان شمرد **لَوْ لَقْنَا رِ**
سَبَّانُ عِنْدَ مَلِكٍ لَبِیْ وَجُودُهَا وَسَابَعَتْ وَصِیَّتُهَا رَحْمَانِی رَا دَرِیْنِ دُو حَالَتِ قَا یِدِ عَمَانِ بِهَیْتِ وَ مَنَیجِ اَسْبَابِ سَعَادَتِ
خُودِهَا فَ قَالَ عَزَّ وَ عَلَا لِكِبَلَا نَاسُوا عَلٰی مَا فَانَکُمْ وَ لَا تَفْرَحُوْا بِمَا اَنْتُمْ فِیْهِ چه از راه عقول و نظر مستقیم این مرد پیشین
نی از دو این صلاه زهر آلود گرامند چندین و در دست و این قطعه که گفته ام لعاب است از برق این بیان بیت زور گام
اگر کام خویش برداری بر آفتاب اگر نام خویش بخاری اگر ملکت ساسانیان سی و کیان و گر خزان سامانیان بدست آید
و گرجانت تخم شود چه کند و گر بچرخ فزازی علم ز جباری چه سود عاقبتش سپری و بسیاری درین کا خزان کبک
و بگذاری **جلوس ارغون خان** بر چار باش خانیست چون معاند دولت را کار بساخت و خاطر را از وسوس
و شواغل مخفف و مرفه گردانید امضاء عزایم با و شاهانه را که آثار دولت یاران مغبل و ماثر بختیاران عاقل جز آن نباشد
در تقریر خانیست تعجیل فرمود پیش از آنکه فساد و خیالات و مواد اخیالات در تجاویف و مانع دسوید اول گفتا و اقران کن
یابد و قوت و قوت و جلاوت دست باعت و طوعیت بر تابد و اگر چه بواسطه غیبت بعضی با و شاه زادگان اطباق گفتا
که اجماع کلی بدان صحت پذیرد دست فرهم نماید و ادبهای و لغتی خاتون و امرا بوقا و شکیب و طعنا چار توافق نمودم
ارغون زبانی از سر مر جانی بر غم انف حسود و جانی خط و او ند و روز به مقدم جمادی الاول سه ثلاث و ثابین و سمانه
لَوْ لَقْنَا رِ سَبَّانُ عِنْدَ مَلِكٍ لَبِیْ وَجُودُهَا وَسَابَعَتْ وَصِیَّتُهَا رَحْمَانِی رَا دَرِیْنِ دُو حَالَتِ قَا یِدِ عَمَانِ بِهَیْتِ وَ مَنَیجِ اَسْبَابِ سَعَادَتِ
خُودِهَا فَ قَالَ عَزَّ وَ عَلَا لِكِبَلَا نَاسُوا عَلٰی مَا فَانَکُمْ وَ لَا تَفْرَحُوْا بِمَا اَنْتُمْ فِیْهِ در مقام فامیون که آن موضع واقع است میان
بهشت الرود و قربان شیر از منازل مشهور ایشان سنگام سیلاب بر سر بر دولت روز افزون بدعا عارادت چون
مستقر شد و فلک تون خوی با شال ادا مرد و نواهی ملزم و مقرا فرزند کی و بخت برفق نهاده روزگار کیفیت لغت
فرش نخم من یکی موی از ماه شعر **مُنَوِّجٌ بِالْمَعَالِی فَوْقَ هَامِیْهِ وَ فِی الرُّوْیِ خَسَمٌ فِی صُورَةِ الْفَرَسِ مِیْتِ** زمین
با پارچه تمش سخاوند خاک اسکن جهان با گوشه تاجش کموید چرخ را و الا شهزاده و خواجه شرباه و با قوت رکت و کاسه
که بانی سپیکر ریخته برکت بر بسفت نهاد شعش و دار علمهم بالمدام **مُنَطَّقٌ بِزُنَّارٍ حَلَوِ الثَّمَانِیْلِ وَ الْفَلَجِ مِیجِ**
سَلَوِ الْخَمْرِ فِی عِبْدِیْهِ نُوْحٌ فِی هَمَّاهِ كَالْکَوْکَبِ الْفَرْدِ در و دسازان که و لنوازان عالم روح اند نعمانی که رسم
الْتَمَّحُ نَطَقُ رُوْحَانِیْ بران صادق می افاد و نسبت **لِیَعْنِ الْاِیْقَاعِ نَسِیْبُ النَّاسِ فِی الْاَسْطِیْنِ** حسب حال میکشت ایل
مجلس را بسامع اسماع میگردند و جهان نیز مانند بارگاه ملک شکوه خوش و خرم بود و روی زمین غیرت سر غرار مرام از تاثیر

اعمال هوا جبهه خوشی افتاده و زکس سر مست در پای سرو آرا و سر نموده و با همه شوخ چشمی از گوشه چشم حورا و شان چشمی افتاده
تساکر عین النرجس الخضر فائرا کیشل چون الخرد العین من دل برکاشته در طرف ریاض معاشران شسته لدا ان خوش
و سر و کانه قد و جوار ملن فی از خضر و زباز با بدین نصیحت چون آب روان گردانید که بیت بصحن باغ بجز زیر برود
نشین پیش خویش بخوار سر و قد نشان مساطه نامه شاخار با چون نوع کان و سر کشید و مسکت بیدار چشم نسیم چون
جیب حوریان بد میدرب لب جویبار سبز خط سر بر زد و سکوف در تعجب بیت با این چه جوانی و جمال حساب از وین حال
نوگشت زمین را و زما را کشت شاخ بدان گرفت شعر و کان الی بیع یجلو عرو سا و کانا من قطره فی نیشار
بیل از غیرت فاحه در غفل آمد چنانکه صراحی بشافند ساغر در قفل و زخ آب غصارت کشید و زمین آب نصارت چشید کولی
نقاش بریح بر صفح سلسال طبری بنجاه سحاری غزلک و دلا و زکات نقش بسته بود و هو هذنا ایک و زان شایه
بازی از رفع کو کسامله العقار بیت از طرف نشان در صبح بشو لمن بلا بل جمع قاری از شعر غرا و ز جام
مطرب چه خوانی سانی چه داری ای سخن گیتی جانی کونی یا باغ خلدی یار دوی یاری باغ از مباد چون جیب خوبان
پر عنبر تر یا مسکت داری از روی و زلفش در ایم حاصل شیم آدراری شتم آدراری در سپیده دم قمری غمزدگان و دور قمری با
بدین رباعی مجالس مونس میکردند لمو لطف ایدل چه پیش سلامت سپری ناک ره اندیشه باطل سپری تا چنان
ببال عقل و احساس پری می نوش که میشود جوانی سپری سحاب نیسانی سایه بان بر سر خیمه گلزار بهشت و اطراف
کسی را از لطف و خوشی هیچ باقی نگذاشت شعش نطل الشمس تر مقنا بلخط بر نفس مدنف من خلف ستر تجا و
فوق عیم و هو یابی کعبین پر بد نکاح بیکر در چنین فصلی چند روز نشاط اندوز و عیش آموزد بودند و در سرور و جوی
کسی بر لب ز رند و گاه طنبور کسی ستان بد مذ و گاه غمزه کسی ساغوز و مذ و گاه چوکان کسی دسان ز رند و گاه دستان جانیم
بنا شد گاه و بیکاه در آن کشور نبود اندوه یکماه کسی آه و رمانید مذ و گاه کسی از دل مانید مذ و گاه برین صفت درین مدت
چون زلف و رخ خوبان شی خوش بر زمی پویتمند و با غانی و غوانی شراب ارغوانی در میکشید پس ایلیان روی بساختن مهتاب
و نظم مبدآت و استالت جوانب و اهلات اقارب و اجانب آرد و با دل در آناه آن مواهب که از سرادقات قیوم قدیر
بعد از نایس کلی و باس تمام و عدم معاون و قلت عدد و عدد و قصر مت و تقصیر و فانیغ کشت یرینغ عالم کشای از
آب آسوی تا عدد و بلا و مصر مصحوب ایلیان نبرستاد متضمن لبط جناح رافت و تبطن جسم مواد مختلف مشعر با شاعت
ماثر معدلت و مجر از ساعت کوس نصف و رحمت و طایفه که بهنگام انقطاع شکر فرمان مطاع با مثل و ملازم رکاب
آسمان دوران بودند و در تخطی خطه رجولیت قدم مصابرت راسخ داشتند و نامیده و فاعلمتیت را بر چهره حسن عمد جودیت
شاخ اقبال و در سر بر آسای خدمت نهادند و سر رشته حقوق پادشاه و لیسعت از دست ندادند و بر یکت را پای بلند و در
بی مانند ازانی داشت و بطنهای مهتت و ارج علیا و وقت رسانید ای بسا کله بان که کله دار و جان بان شد و بسا اسیر کله

کلی از روی

که ایرد

که امیر و فرمان روی آمد و گفت ان الممالک فی ذال یوم املاکاً تغیر الذمیر انما ذال انما فی می نطق عمرو و خدمتکاران
مخلص و ملاحظت احوال اعوان شفق بعد از تحمل اعجاب و شایه دعاء و مکاید و حیبت از همه رو مضمی خلق افسان الکرام اذا
ما اسهلوا ذکر و اهنکام تفسیر این مصراع یکی از دوستان حاضر بود بر حسن مزاجت شریک سی و نظم عربی بالطف موقع تفسیر
شرف مکانت تخیل در شیوه اغراق و استخوان تفسیر میفرمود این بیت دیگر را مطابق معنی متقدم در اسلوب تفسیر
نیز مصراع معهود خاطر الزام نمود بیت المولفه ای با توار همه رو انواع لطف هذا از لوح فکر بجزان ان الکرام اذا
و چون هنوز کار ممالک نظام تام نیافته بود قورینای در توقف داشتند و هم در اول و هلت خمار ایچی را با بر لبع است
و استعمار بطلب صاحب دیوان فرستادند و بدین معنی ابکت یوسف شاه لر و ملک امام الدین قرزیسی از عقب روانه
و شرح آن در آخر این ذکر ایراد کرده شود شاه و الله العزیز در وقت جلوس سیمون از شاهزادگان هولاجو و شکب
و کشو و باید و اعول و کجا تو هنوز زرسیده بودند و بعضی که از شاه راه عقل دور و از حریف سعادت همو خواستند
در خاطر داشتند که بروق میعاد مبادی مشاورت هولاجو مان کرد و بدین سبب اختلاف احوال ظاهر شد و این ذکر
زبانها سایر چون سریر مملکت بوج رفت و قس سلطنت ارغون زینت یافت پیش آقا و اینی ایچی فرستاد و پیغامها
لطف امیر و او تا ایسا ز استمال کرد و ایند و جبت هولاجو چتری که فرسایه بهای و نور خورشید عالم ارای دشت با نوع
معذرت روان کرد و کمال دلنمودی در سبک این عبارت مندرج کرد و سبب که چون ما اینجا بجا رسیدیم خواهین بزرگ
و امراء نوین چو آئین و راه یاساد داشته بودند الزام کردند که جامی پدرا محافظت کن و مصالح ولایات و حرکت را این
و ملک سرورث را از نو بنی بصرعی کرد و آن بدان سبب از اعتناق آن متجانفی توانست بود باید که هولاجو آقا خاطر را از نظر
با غایب و هو جس شاه فایغ و از دو چه ملک سلطنت حکم اشراک دارد و با اتفاق و اعتقاد و در از مناداه و تصاد و آ
روتن مملکت و استکار چرکیت و اسم را امور یا سبزرگ سعی و جد بلوغ میاید نمود چون ایچی بخدمت هولاجو رسید و ج
گفت با ارغون تا جای می یعنی مصایقت کجا میرود پس مازم قربان شیرا شد سوی خانه ارغون و چون شکب بطرف هم
بیرون رفت و سه نوبت با سه عا و استسراع ایشان بر بندگی سریر دولت آسمان پای ایچیان توار و نمودند و از ابتدا رو
انقیاد و متقاعد گشتند و باندیشه با خیال انکیز متباعد ارغون پادشاهی کا مکار بود و در نفس او کمال سیاست و مهارت مجرب
مخصر بین تقاومی در مذهب سلطنت و اقدار محظور دشت لگری جزا را نامزد ایشان فرمود چون خبر تفسیر شکر و
ز غایب سر سرخشم او بشنیدند از و غامت عاقبت و شامت مخالفت اندیشه کردند و هر یک از رودی خود بجزرت تسارع
نمودند و شرف کششی اختصاص با نوع لطف و سیور فایمی یافتند ارغون سگین جاش و تحصیل انتعاش ایشان را بد
بیت برارنده ماه و کیوان و حور بخارنده فرود بسیم و زور جل جناب کبری با الله عن مزاحمة الکثرة و الاضداد
و تعالی شان عظمیه من معاونه الاشباه و الاضداد سو کند یاد کرد که جانب ایشان را بر اه آفانی پویسته

مشمول عارف و مکلف و عطف وار و هر یک را کلاه و کمر و اوایشان نیز التزام منج مطاوعت و اوغان کرده بنجاست
 او محبت و اذیت و سواد انقیام خاطر انحام یافت چنانکه نجات از رکوب جزوه خلاص از اسطال خسام ایجان از سقر لوق
 بز صاین آمد و الله الحامی و الصائن از امر کانی که با احمد بنزید مطاوعت موموم بودند مثال بوکا و تیناسی و ابجان پس
 شیر آمون و هولاجو با ساق تبریز علی صده دریا غوغون می پرسیدند و حجتی برایشان میکرد و شرف یاسامی بافتند و الله علم
 موضع ذکر در عین تفرقت که احمد چون وجوه و اعیان برای مصلحت سپیدی خود را از کام و دهان نکت بلا خلاص میدادند
 و از زبان شعر الدهر ذر غیر احواله نوب عسر و یسر و اخلاء و امر از نه او و آخر و استجد با کابوش ارباب هوش میرسد
 و حادثه پیشانی غارت هم میکشید چنانکه در مقدمه اثبات کرده است یکسر خلافت از بین و شمال پای گیر بر داشتند
 و یکسر ناخن مجال توقف نبود صاحب دیوان عزم عراق کرد اما بی اصغمان از صورت حال اجری و چگونگی واقعه روزگار
 مجال فاضل بودند ملک و امرا و اکابر و قضاه و جمهور طوائف بخدمت استقبال بیرون رفتند و سخبات لایق که در بندگی چنان
 صاحبی سلطان نشان و سلطانی صاحب بیان معهود باشد از مراسم اجلال در انزال و لوازم تحف و انزال تلقی کردند و در
 روزی توقف کرد و منبیهان با طرف فرستاد و در خاطر داشت که بشیر از آید و بطرف بحر بیرون رود و خود را ببلاد هندستان
 اندازد باز از صولت قهر مغول اندیشه کرد و با خود گفت نفس خود را ازین دریای شرف بر ساحل نجات انداختن و درین
 و متعلقان و نواب و کاشکان و اوام و اتباع ایشان را در معائن غصه و حلاب عقاب که دشمن سپیدی ه عقل و محارظت
 نباشد یعنی سال در کمال جا و علاقه و علواء کامیابی بسیر برده ام و اینک لمعان صبح صادق مشیب سواد شمشیر
 مندم گردانیده و تیر عمر عقدت گرفته اگر چرخ نست عهد بیوفانی که عادت اوست آغاز خواهد کرد اصابت تدبیر و انار
 رای میر کجا نافع افتد مصلحت آنست که بدامن توکل عتصام و بجل متین تسکت نموده متوجه بندگی گردم اگر بر مقتضی حقوق
 خدمات سی و اند ساله و کوچ و اوان چندین کاب در بندگی آبا و ابناء معاطف عواطف پادشاهانه در استرازی آید و بمر
 شامل گناه ناکرده را بعبه مقابل میفرماید متصرع زمسکت بوی و ز خورشید نور نیست بدیع و الا باری چندین خلایق را از
 عقال کمال خلاص داده بستم بدین نیت حیرت که از تعارض اوله مختلفه تولد کند منتفی شد و نایزه خوف و هراس منطقی آید
 و اقروض امری الی الله ان الله بصیر بالعبا بر زبان گذرانید و بصوب بندگی اردوی آسمان مثال مثال شد در راه امیر خار
 با یرلیع مشتمل بر ازلت اما و تفار و اقات احد و عمار و مخبر از تمهید قواعد مرحمت و تا کید معاقده عطفت به صاحب رسید
 و حکم بشنوائید عالی فراخ عالی روی نمود و از نشا و خود بشارت نامه بچکام عراق فرستاد و در جلیح توجیه اجبال روان شد
 كَانَ الصَّبَا اِخْدَىٰ مَرَاكِبِهِ وَالْجَنُوبُ بَعْضُ جَنَابِهِ وَالْبُرُقُ زَامِلَتُهُ اَوَّالُ الْبُرَاقِ رَاحِلَتُهُ چون
 شرف کششی شرف جست از حضرت نواخت و اعزاز یافت و وعده فرمود که منصب صاحب دیوانی برقرار ازانی فرمایم
 تا با تفاق بودا مسیبت همتا مملکت و طاعت امور را قیام نماید صاحب زمین با کاه را به نقوش پور منتقل گردانید و زبان

کرتاری صاحب دیوان و قتل او

دعا

با ستاد عمر و سلطنت پادشاه جوان بخت نزار و تاج و تخت کشاوه بتمیم عز خود معاودت کرد و خلائق لغت جیات او را مرگ
 و لوازم پاسبان داری با در سانسیدند و مذور و صدقات بوفای بعد از یک هفته بوقا چون دید که باز صاحب دیوان بقاعده مناسب
 معهود خواهد بود پادشاه را با بقا و اطمینان کرد و تا کید نمود تا کید او را سپید و از اجمال جانب قهر با کد پس گفت از کسی که بد
 نیکو ایما را با چندان سابق ترشح و تربیت بداندیشد توقع نیک بندگی چگونه توان داشت ثبات دولت پادشاه و فناء صاحب
 دیوان متلازمانند ایما را بنور از اختلاف عقاید متر و در اسی بود معما که بارها صریح و تمثیلی معنی از افواه استماع رفته بود و در
 سلطان احمد مساعی صاحبی در ترقیب اسباب چرک زانبا آن تکررات می شد و علاوه آن تغییرات می آمد چون در پناه
 از مشیر موافق و محض مشفق چنین مبالغتی یافت حکم بر یغ نماند شد که امر او یار خود قاضی دادگتای سخن پرسند و بجز
 برسد صاحب را در مقام یار خود **لَوْ لَعْنَةُ مَوَاقِفِ الْخَوْفِ وَالْبَأْسَاءِ وَالْكُرْخِ** حاضر آوردند بر این ایشان چون سر و دستها را
 در بستند فریاد از طوائف ترک و تاجیک برآمد که چرا در رزاق خلائق می بندند در جواب حمل مقریات و القاء مفرجات
 از باب مساوی و تعصبات من بنده آنچه از باب اغراض بسبع اشرف خصما الله بالمسار رسانیده اند با امید عفو پادشاه می
 صد اعتراف می نمایم اما از نسبت این خیانت و همت قصدی لغت خبر ندارم بیت نه بر زبان گذرانیده ام نه در خاطر
 نه در عقیدت من بنده هرگز این بود است کار بجذات جان و لباقت بیان فرایسته بود مصرع با حکم قضا و هم می
 بچند حکم شد که بنیاد فضل و معالی اضراب گردانند و سر چشمه جود و مکارم را سرب در موضع موینه نزدیک اهر حلا و قهر یا
 افی زهر صاحب را بیست است که حاضر آورد از زبده اختر خون شفق می بارید و زبان عطار و نیرنگان و زهره کیسوکان
 می رسانید بلیت تیغ نیغوری آخر چرک بند بر آن که ملاش می از ایچ نیغور دانست که روی خلاص نیست و تاجا
 او که حشاشه کمرمت و مطلوب پادشاه است در معرض میناید بهانه باقیست تهافت کرد تا لحظه امان دادند و هم اینجا غسل
 و طهارتی کرد و بصریحی که داشت تقاتل نمود پس وصیت نامه بفرزندان و این رقعہ با فضل تبریز نوشت چون بقرآنی
كُرِّمَ بِرَأْدِ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَتَخَفُوا وَلَا تَخْزُوا وَ
الْأَشْرُوبَ إِلَّا بِمَنْجَىٰ أَلَّتْ كَيْفَ تُوَعَّدُونَ باری تعالی چون بنده خویش را در این جهان فانی نیکو داشت و هیچ مرادی از او در
 خواست که هم درین جهان بشاره جهان باقی بدورساند چون چنین بود مولانا محیی الدین و مولانا فضل الدین و مولانا شمس الدین و
 مولانا بنام الدین و مشایخ کبار که در هر یک بطویل می انجامید و موضع جمال میکرد و بشارت رسانیدن و جب نمودند
 که قطع علایق کرده و او را کشیم ایشان نیز بدعا و خیر مدد دهند چون از شهر فارغ شد در مقام تسلیم بر زبان ساد مصرع
 هر چه از تو آید خوش بود خواهی شفا خواهی الم و مرشد عقل سکیت شعرا **أَحْسَنَ الصَّبْرِ ذَاوِلِ الْقُلُوبِ بِهَا وَقُلِ الصَّابِرِينَ**
يَا نَفْعَ الشُّبِّ فَلَيْتَ ظَالِمَةَ الشَّمْسِينَ غَابَتِ وَلَيْتَ أَفْأَبَةَ الشَّمْسِينَ لَمْ تَغِبْ نماز دیگر از روز دوشنبه چهارم شعبان ش
 ثلاث و ثمانین و ستا که ناظم این ابیات ذکر آن حال در سبط تاریخ بدین منظر تقریر کرده است بلیت خورشید ملک صاحب

فضایل

دیوان شرق و غرب بخش نامه چاکر و گردون مریشد در سال خ چویم بفاکت متصل زان پس که دور مدت عمرش بدید
 وقت نماز دیگر اندر صد و دوا هر روز و شب چهارم شعبان شهید شد بود او خیال فاسد غره بیضا و او را که بینه عزا و صبح سعاد
 بود بچشمه خضراء تیغ بر ساپره غبر ازین چون چهره حمر اشق کردانیدند و چنان صاحبی که ارعاص ما در کتبی از اظهار مانند او تا جا بود
 عقیم ماند بگو ای تیغ استشهاد کردند بیت کوهی بود او که دروشن با دانی شکست کوهی کوه تا بدین کوه هر کس بگریستی
 آتش و آب اربدانستی که اریکیتی چیت آتش از غم خون شدی آب از خون بگریستی و این دو می که زاده طبع کی از فضل
 عصر است صورت و معنی در صنعت مراعات نظیر حق او را بی نظیر آمد بیت از رفتن شمس از شفق خون بکشد در روی کند
 زهره کیسو برید شب جا به سیه کرد در آن نام و صبح بر زدن نفسی سرود و گریبان بدید خبر این واقعه بآیل دو اینه مشکل بر طرف
 از اطراف ممالک که رسید خاص و عوام الیف و علفا بین و جنین کشند و اکابر و اصغر با سلیق انسان العین بکشوند و گفتند
 نُصُولُ سِهَامِ النَّاتِبَاتِ حِدَادٌ وَمَلْبَسُ أَبَامِي هُنَّ حِدَادٌ خُطُوبٌ إِذَا مَا سَافَرَ الْقَلْبُ بِبَنِيهَا فَلَيْسَ لَهَا
 غَيْرُ النَّبِيِّ زَادٌ سَلَامٌ إِلَى الْيَوْمِ الْمَعَادِ مَعَادَةٌ إِلَى مَنْ يَدَاهُ لِلْعَفَاةِ مَعَادٌ شِرَارٌ بَأْوَدَانِكُمْ هَرَكُ
 بین قدم صاحبی مشرف شده بود اهل دیوانه خیرات جاریه او که بر تو فاجر و غنی و فقیر را فایض بود شکسته بال و پشیمان
 حال شدند و جفت ناله و درین کشت لمولفه العیاشی پرخ دون که صاحب عالی منس آنکه بسیار و نثار از خون دل کس
 منس صاحب آفاق شمس دین و دولت آنکه بود روی دولت با فروغ از نور رای کوشش منس اربلی کیمه اش
 کردن فرزند بعد ازین حسو باشد معنی او از میان بیرون کنش در قلم بی دست او خواهد که کرد و در فشان شایدار یا بد ز دست
 تیغ قاطع سرزنش بعد از واقعه صاحب دیوان تمامت اطاعت او را در جمیع ممالک با نجر و آه و دزد و اساس آن خیرات
 مندم کردانید و آثار آن مبارک مندم و آتی نعیم لا ینکدره الدهر ولاد او را بجی و فرج الله و مسعود و تانکت که نجوم سپهر
 و نهال نورته حدیقه نبات و جلالت بودند از عقب پدر فرستادند و بر آن طفلال بی گناه رحمت نکرد و بر پخال چون بد
 بگذشت اردق خواجه هر روز با عقل آورد چه مجد الدین ایبر که از اکابر عصر سبغت و ثروت موصوف بود و معروف و بخت
 و شامت مذکور و مشهور بجان سعایت اردق در زه آورده بود که از اعمال بغداد مبالغ مال بجا تصد تصرف نموده اردق بچشم
 آنکه خواجه بیرون با وی دین و بخت هم را راست و خود سوابق مخالفت و نکاست و لواحق سعادت و مهاجرت در میان
 ممتد بود بی حکم بر تیغ هر دو را به تیغ گذرانید لمولفه یعنی زهر بریده ناید آواز و متعابر صاحب و اولاد در جرات است
 تبریز است در شهر سته زمین و زمین و سمانه مائل این اخبار آنجا رسید زیارت راسا عی در آن مقام روح انکیز و موضع سعادت
 بخش است و اح رفت شعر عطفنا فحبتنا مساعیه انا عظام المساعی لا العظام البوالیا مر زانیه فاستوفنا
 رسومه كما استوقف الروض الطباء الجواریا و قفنا فارخصنا الدموع و ربما تكون علی يوم العرام غولیا
 ولما نجا هشنا البكاء ولم نطق عن الوجد إلا عاهدنا البکیا هر دو برابر او با بیعت پس بعضی در جبه شهادت را با سعادت چنان

مواکبه

خود

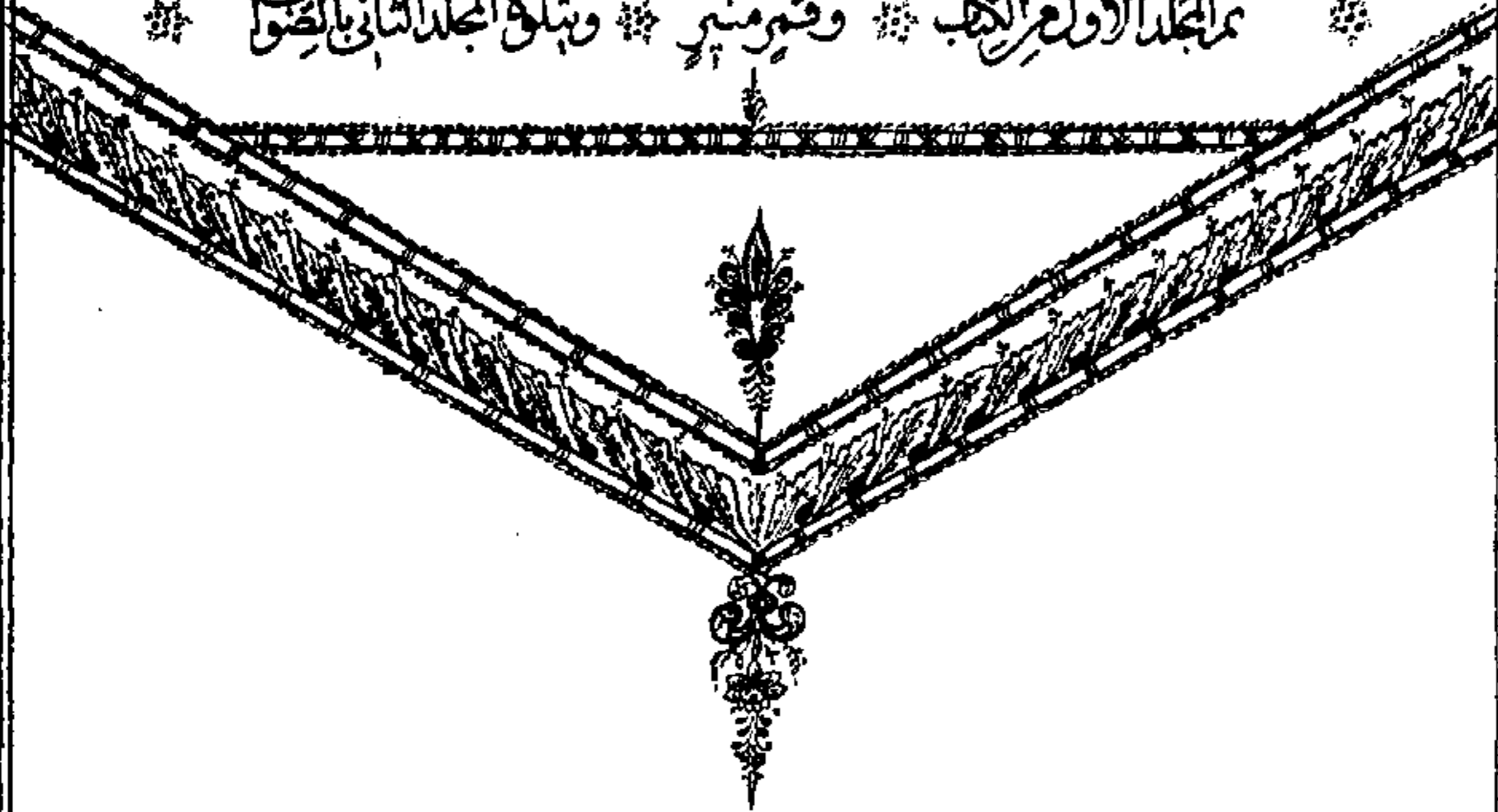
وہاں

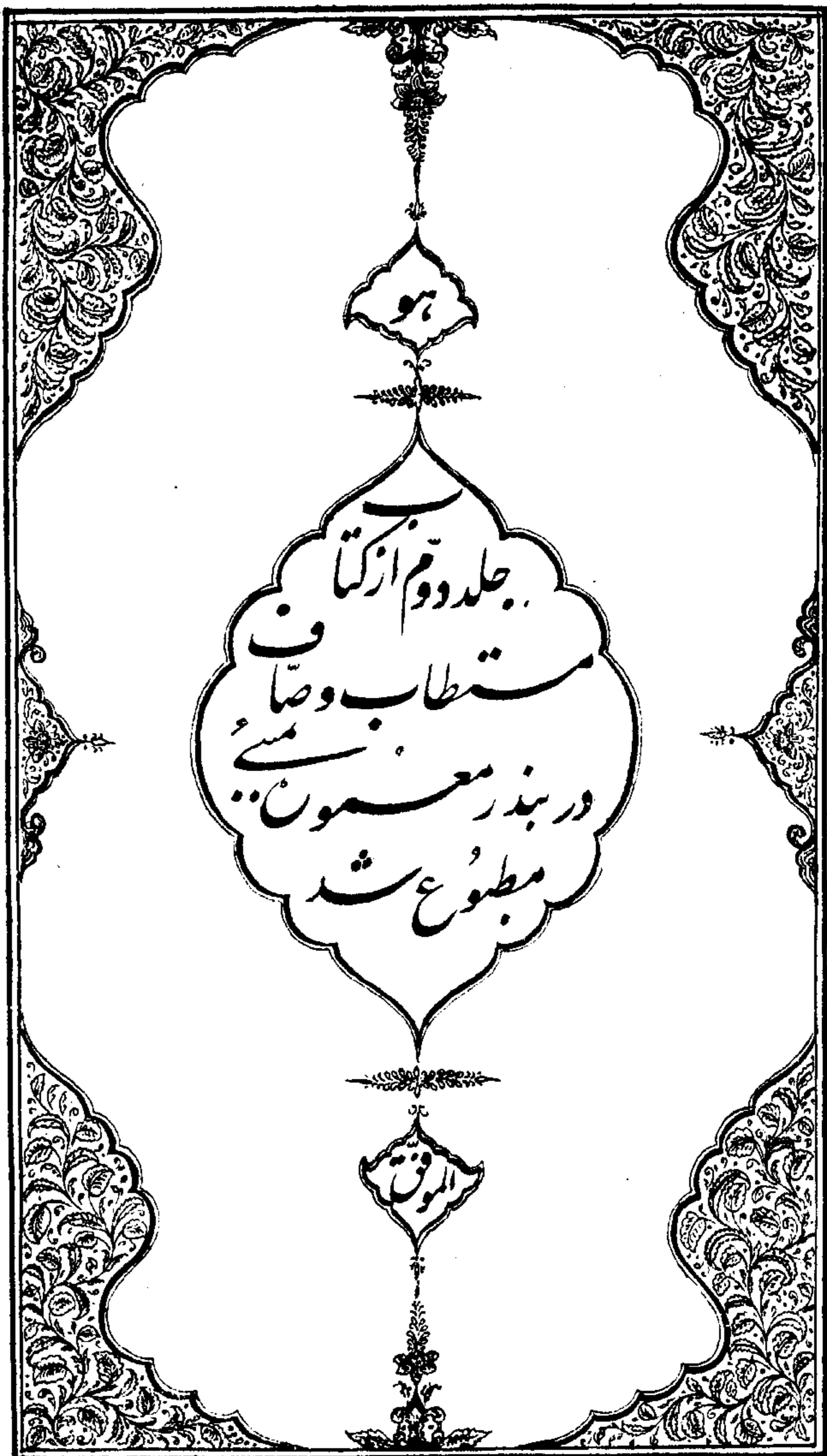
کہ بعضی با صد ہزاران دینغ از مصاحبت روزگار کہ کتر چاکری ازان ایشان بود بجاورت انس ابد و حور بان فرودس کر سیدہ
 القاب و اسماء بیش از بعدہ کہ بر صفات توقعات منقش بودی بر الواح معابر نقش کرده بودند و از آیات تزییل بر ویجا
 لوح تربت بر یک آیتی مناسب مناسب او زشتہ شعر لادرد ز نوازل الاحداث نقلت اجتنابا الی الاجل
 فعدت ما نسا و هن مغاب و غدت ما نسا و هن مغاب از شادہ آن شادہ و مراد مراد امانی نمیدہ شدہ و رون
 بر چہرہ زباب از دیدہ سکون و سبت آن صنایق در دیدہ اعتبار از مکانت صدر و سنج خرمیدا و وسبب انکہ در زمان جات
 ایشان از سعادت نیل خدمت بر مقضی مضیع ماکل ما بتمنی المرء یثقف محروم افتادہ بود و بدایغ ضیبت مرسوم
 شدہ خاطر کہ با تشخص در غیان بود از شیت روزگار تعجب مینمود و بمعانی این ابیات مثل میکرد شعر العینس نوم و
 بقظۃ والمرء بینہما خیال سار فاقضوا ما ریکم علیا ایما اعجازکم سفور من الاسفار و تراکضوا خیل
 الشباب و بادروا ان تشرذفانہن تعوار ی لبس الزمان و ان حرصت مسالما خلق الزمان عداوۃ الکرکلی از
 فضلاء عصر در شرح کیفیت وقایع ایشان قصیدہ شاعر کرده بود و کا فذ بر سطح دیوار قبلی نصب گردانیدہ چون حال
 جذبیت ازان یاد گرفت در بحال ازاد در خریطہ حافظہ بازیافت و ایرا و کرد شعر باجر نداب من مقابر نیرین سقاک الحما
 الملیا لہامی فلقد اظقوا نرا علی غر وجوه علی خد و دکر ام ضم شمس مقرونہ بعلاء و نجوم حکمت بدور النما
 سبحة قد بکت علیہم نجوم سبحة فی ضیائہا والظلام و اراض سبع و سبع سموات طباق و سبعة الاکبا
 فرج اللہ تم یحیی و مسعود و ہرین منجد السنظام و ابوہم محمد قد تقصوا و جمیع قلی مجد الحسام حر نونی و زاد
 کرپی انا بک من قبل کابن اذات ضرام و شجانی متوی عظام ملک حیات دیوان ملک دار السلام فعالی بکم القبور و قبا
 مرد فانت من تنابا بالسلام چون قاضی محکمہ ازل کلمہ لرل تعمیر کردہ بود کہ باندک مدتی بساط خزانہ کامست دیدہ قیوم خالی مانہم در
 تصاعیف آن حال مزاج ایمانی بضریب ارکان حضرت با خواجہ وجیہ الدین متغیر شدہ و اورا ما خود کرد و این بیوت
 حسب حال را کفشد بیت لمؤلفہ ما خود دیدہ ایم از بیخ کور پشت یاد و عابد است و یا بی خطا بکشت
 چون عاقبت فانت جان دورکت را خواه زشت و خوب باشد و خواه نرم یا درشت دانست کہ این نوبت خلاص
 مستعذر است ہر چند پیش ابرا و ارکان حضرت مزاعمانوشت فایدہ کرد و در مفتح کتبلی کہ پیش طوغان قستان اصدا
 کردہ بود و در تواضع و تشفع مبالغت نمودہ و نام خود را ضعیف داعی وجیہ عاصی در قلم آورودہ این بیت فارسی سنج
 ساخت بیت بود جانم ہجران تو ہر بار سی سخت رحم کن بر من دلخوشہ کہ کار این بہت عاقبت بیع جان اورا
 از اشیاء سفلی ہنس علوی رسانیدند شعر یاد ہر انک بالرجال بصیر فلذاک ما تمنا جہم و تبیر
 مزاولت اعمال دیوانی و غلبت اشغال این جانی بو حامت مقضی است و دولت پنجرودہ را سرعت انتقال و ارتحال
 حتمی مقضی بیت ما بہت حرص و نیاز بال دیگر دانی کہ پیست عاقبت حرص را کیر خواہی کہ عیش خوش بودت کار بر

وہاں
الجبنا

باینستی سب از کم کار و باریک چو روزگار کس ندهند آدمی خوابی که پندگیری از روزگار کبر و الله بجعل احوالنا
مقرونه بحسن العواقب و خیر المآخر و عصمنا فی العلم والعمل عن فباله الرأی و خطی الذبیر انه
علی ذلک لغدیر و بالاجابه جدیر و صلی الله علی محمد بشیر و نذیر و هو فی ذباجر الظلمه انور من سراج
تم المجلد الاول من الکتاب و قسم منیر و یتلو المجلد الثاني بالصلوة

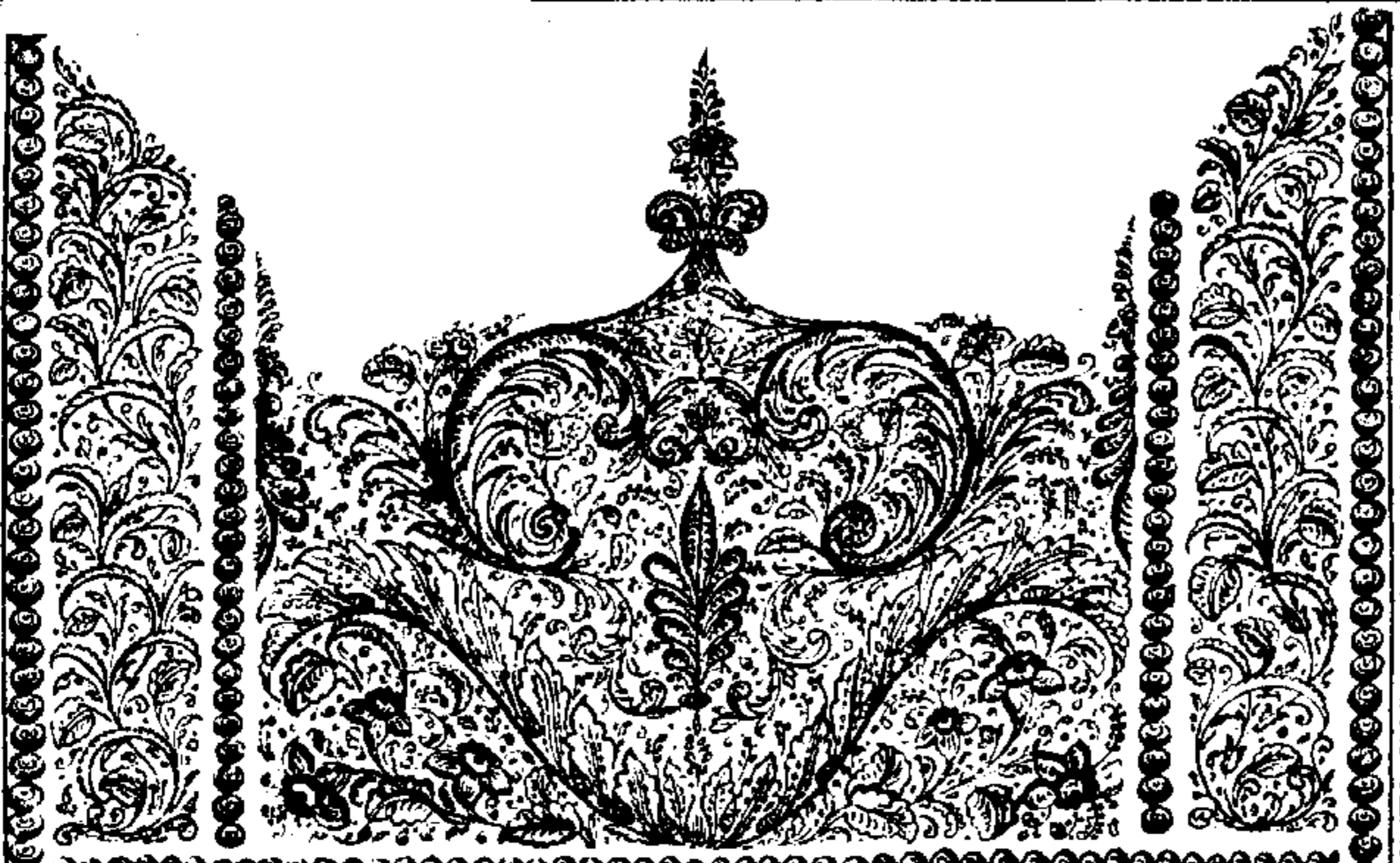

جلد دوم از کتاب
تطاب و صفا
در بندر معرسمون
مطبوع شد

موسسه

الموسسه

جلد دوم کتاب مستطاب و صاف

بسم الله الرحمن الرحيم

عَلَى اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ نُوَكِّلِي وَفِي كُلِّ أحوَالِي عَلَيْهِ مَعْوَلِي فَرِحَ تَرِينِ لَوَالِي كَمَا ي مَرِغَ زَمْرَهُ سَرَايِ زَبَانِ
 بَدَنِ وَ سَمَانِ وَ اسْمَانِ زَنْدِ وَ دَلْوَانِ تَرِيَادِ كَارِي كَبَسْتِيَارِي كَلَكْتِ مَرَكْرَانِ وَ كَاغْذِ دُورِي نَخَارِ پَذِيرِ شُودِ سِيَا سَسِ افْرِ كَا
 جَانِ وَ ارَنْدَه زَمِينِ وَ اسْمَانِستِ وَ انْدَه افْرُونِي وَ كَاسِي نَايِنْدَه رَاهِ رَا سْتِي هَمِه رُوشَانِ زَاوِيْدَه بِنِيَا از پَا كِي هَسِي جَاوِيْدَه
 دَسَر كَشْتِكَا نِ كَتْمِي نَا پَا يَارِ دَا رَا نْدَه وَ شَادِي وَ نَا زُوكْدَا زِيمِ وَ اَتْمِيَا زُوكْتِ هَر چِه آن خِزَاوَسْتِ كِي سَر مَغْرُوبِ سَوَسْتِ
 اَوَسْتِ يَا هِمِ زُوكْتِ پَسِ هِمِ اَوَسْتِ اَوَسْتِ هِنْدِي فَرُوتِ كِي يَارِ اِچُوكْتِ زَنِ اَبَمِ هَمْتَمِ اِيوَانِ كِرَا نِيْدَه وَ جَرَسِي خُوبِ اَبَمِ
 پَاكْتِ نَهَا وَ رَا دَر چَا رِ بَالِشِ اَبَكِيْدَه خَا نَه شِسْتَمِ رَوَالِي كَلَكْتِ وَ فَرِيَانِ رَوَالِي وَ اَوَر كَتِ تَكْتِ خُويِ جَكْتِ جُويِ بَرَامِ رَا شَحْمَه اَبَمِ
 هَجْمِ كِرُو خُوشِيْدِ جَمِيْدِ وَ شِشِ رَا دَر كَرْتِه زَر كَشِ بَر تَجْكَا هِ طَارَمِ چَارَمِ اَفْسَرِ فَر خَنْدِ كِي اَرْدَانِي دَاشْتِ نَا هِيْدِ پَر وِه سَا زِ وَ رِشُوه
 دِ سَا زِي وَ رَاهِ كَا مِيَا بِي اِرغُونِ نَوَا زِ كُشُورِ سِيُونِ كَشْتِ تِي رِوِي رِ عَا زَنِ نَا مَه سِيَه سَخِيْدِ رُوزِ وَ شَبِ وَ شَا رِ كَنْدَه كِرُو شِشِ
 رُوزِ كَارِ شَه مَاهِ رَا كَا هِ دَر كُوشِ كِرُو دُونِ كُوشَا رِي نَمُودَه وَ كَا هِ دَر رُويِ مَه رُچُونِ اَبِيْنَه خُوبَانِ خُشَنِ زُودَه وَ اَرْدَكْتِ اَمِيْرِي تَشِيْعِ
 وَ آبِ وَ خَاكِ سَر اَبِ رُوزِ كَارِ رَا رَشْتِ نَخَا رَا خَا نَه بَه كِيُونِ كِرُو دَر چَهْرَه بَلَكْرِكْتِ بَه كَلغُونَه زِيَا بَانِي بَر كَا خِ شَا خِ اَرَا سْتِه كَشْتِ وَ رِشِ
 پَر نَابِ سَبَلِ بَدَسْتِ بَسَانِ پَر اِيْمِي اَبِيَا رِ پَر اَسْتِه سَر وَ بَلَنْدِ بَا لَارَا شِيوه خَرَا مِيْدِنِ دَلْدَا رَا دَا دِ بَر كُوشَه وَ كَشَا يِ
 چَمِنِ وَ رَا رِخْوَانِ وَ لَالِ وَ سَمِنِ نَمُوزِ كَتِ رِخِ وَ رِخْسَا رِيَا رِنَهَا دُوه صَدِ هِزَارِ دَر وِه وَ اَفْرِيْنِ مَشْكْتِ اَنْدَه نُوَكْلِ كَلَكْتَانِ
 اَفْرِيْشِ وَ رُوشَانِي دِيْدَه بِيْشِ اِپْتِمِي رَاهِ نَامِي وَ اَكْسَرِ كَرِه كَشَا يِ وَ خَا نْدَانِ وَ يَارَانِ دِ پَر دَانِ اَوَر نَا خَرُوسِكِي پَر وِه
 وَ كَا رِ فَرَا مِي جَا نِيَا نَسْتِ وَ مَه رُ وَا هِ بَر رِجِ كِرُو اَنْ تَابَانِ وَ خُشَانِ دَر مَجْدِ اَوَّلِ چُونِ ذِكْرِ جَلُوسِ قَبْلَا اَنْ وَ مَبَادِي وَ مَقْدَمَاتِ
 اَنْ دُخُوْتِيْمِ حَالِ هَلَا كُو خَا نِ وَ خَانِيْتِ اَوْلَادِ وَ جَا وَ دَر اَقَا لِيْمِ ثَالْتِ وَ رَابِعِ وَ خَا سِ تَا زَمَانِ وَ دَوْلَتِ اِرغُونِ خَا نِ كِرُو شَه

و سرکشان
شده

واحوال لوک اطراف و صنادید ایام در عهد ایشان بر حسب وقوف و تعلق این حکایت واقعاتی وقت مسطور گشت درین مجلد
 شرح تجذبات امور ملک سلیمان فارس از مبادی انتقال سلطنت بدو دران کریم سلغری و بعضی احوال غایت آریغ میمون زنجانی
 تا آخر عهد ارغون خان آنچه نفاذ و بلباب حکایات باجول تفصیل و تفریح و تا میل ایراد کرده میشود و در همه حال توفیق رشاد
 و هدایت صدق و صواب در قول و عمل از حضرت قیومیت خواسته میشود **انّه خیر ناصی و معین و لا یتخام مهاقر**
الانام کفیل و هو حسبننا و نعم الوکیل معلوم مای بلاغت آرای ارباب حقایق باشد که محرز و منسوخ
 از تسوید این بیاض مجر و تعید اجبار و آثار و متیق روایات و حکایات نیست محسب و الا خلاصه آنچه این اوراق بذكر آن
 استعراق یافت در موردترین عبارتی **کاللیحه الداله مصوحن الاطالده و مختصرین اشارتی کسکسال الزکال بی زوای**
 شواهد و امثال تحریر شدی اما نظر بر نیست که این کتاب مجر و غصایح علوم و فیرت بدایع فضایل و دستور اسالیب جلالت
 و قانون و الیب براعت باشد و اجار و احوال که موضوع علم تاریخ است در مضامین آن بالعرض معلوم کرد و چنانکه فضلا
 صاحب طبع گفته یاب که روی سخن در ایشانست بعد از تا تل شافی انصاف و بند که در رسافت لفظ و سیاق معنی و حسن
 مواقع تعیین و لطف مراتع تحسین و تزیین برین نظم در عرب و عجم مسبق بغیری نیست بل اگر با ذکر کتب معارضه کند از آنجا
 آبی بر روی کار باز آید **مضیع و الحسن ما شهدت به الضرائک و خود در علم بیان بدرجه بیان رسیده که ایجا زوایا**
 در بدایع کلام قسیم یکد کرد و استعمال این دو قسم برانده از معنیات احوال و اوقات ممدوح و مندوبست چنانکه ایجا زوایا
 شب و صل و لبران کوتاهی و پذیر است اعصاب نیز در آن باب چون زلف پر تاب خوبان چندان که در از تر و نواز تر آید
مصرع سرمایه عمر است در از اولیة و من ثم قول المهلبی اذا انحصر الخفق فشره حاتم وانام اسهبانانی
الفیض بالبدن بنا بر این مقدمه اگر در مساوات و متساوات عبارات ازین نوع سلوکی کرده شود چون تمهید عذر است
 کمال فضل و حسن انصاف مطالعان از این نظر قبول و غضا ملاحظه فرماید شعر **ولئن اطلت فقد اطبت فانتی رجل اذا**
اصفا الخانی اطیب عرضه مماکت شیراز صانها الله بوائق الزمان و وقها طوارق الخلیف که زبده مساکت ایران زمین
 بل مربع ربع سکون و ملک سلیمان علم خاص آن در سوائف ایام و سوائق احوال در تصرف آل بویه بوده بی توسط
 و تعلق تلق اگر بسط معموره چهار نسبت شخاص انسان توان کرد و سواد شیراز مصرع چون مروکت چشم جهان بین باشد
 و اگر که غیر از بقعه خضر خواهند که تشبیه کنند قصبات فارس اجرام روشن آن کرد و اگر هیچ طیب اکله را ایجا زوایا
 اعشارشاید گفت این مملکت نو بهار شادمانی و زمان دوستگامی و دوستگانی بل روز جوانی و شب وصل جوانی خواهد بود و اگر
 بشت برود که **فها ما تشفی الانفس و تلذ الاغنی** حاکمی است در دار دنیا توان یافت اسواق مزبده و اطراف متعظم
 آن در فصول اربعه از کلهاء تازه و ریاضین که ناکون و اصناف فاکهه میا بنخبرون بیشک نسخه زینت فرود
 برین باشد حقیقت غیرت مشربات کر میزش و طباشکت از دیده بغنا و روان کرده و طراوت ریاض سرد میزش سیر سرفنا

عطاف سحر

حکومت نواب سلجوقیان

بر کوشه طاقچه نسیان نهاده و عروق عراق را بیشتر رشک خو نما گشوده و در جلوه رهن لطافت شمال سگت ایشان مصفی بر او
 او گشته و ساخت جدیده ارم و یا غنچه بهشت بارونق باغ بنفشه او از قافیه بنفشه سگت ز نموده چنانکه کف عام بیت معطر غا
 چون جیب عذرا مصفی آب او چون اسگت و امق نیسی خوش گد چون عمر نادان هوایی ترصفت چون بن فاسق نهوش
 بصفت آب از آتش ضلیل برده و خاکش بخاصیت عبا غیرت از آب خضر بر آنجیته و آبش بطبافت کرد از باد و سیح بر آورده
 و شراب باش که در حقیق او حقیق و شقیق و عقیق و صفت و او در وقت اطراب به بلبله لی مبالاتی آب روی جوهر روح
 جرم جرمه بر خاک مذلت ریخته داین دو بینی در وصف آب رکنا با و از انشاء مؤلف رکنی آباد یافته بیت از سگت تو
 پر آب کند مظهرات جوید لب جوی تو یکت قبله فرات از باد و چو بشنید حدیث لطف افاد بسرز سگت در و جلوه فرات
 نا طمان در دقا صیر اجار و نا صبان اعلام تواریخ احوال بر جراید ماثر خود آید کارنا چنین اعلام کرده اند که چون بجزایر
 تقادیر صفت حال آل بودی را این دو بیت مناسب **لَوْلَوْ أَنَّ مَلِكَ بَنِي بُوَيْهَةَ نَقَضَ وَكَانَ فَوْقَ السَّمَاءِ سَمَكَةً
 فَاعْبَرُوا وَانظُرُوا وَقُولُوا سبحان من لا يزول ملكه** در شهر سنه ثمان و خمین و اربعه سلطنت سلطان الب اسلان
 محمد بن جوزی بیک بن میخایل بن سلجوق بشکری مؤلفه **مُنْدَرِعِينَ بِالْبُوسِ لَا الْبُوسِ وَذَا كَيْبِنَ عَلَى الْجِهَادِ
 لَا الْجِهَادِ وَمُنْقَلِدِينَ بِالْخَوْفِ لَا الشُّوفِ شِعْرٍ وَيَضِيقُ عَنْهُ الْجَوْحِيُّ لَوْ جَرَتْ فِيهِ الرِّيحُ رُسْفَانُ شِعْرٍ**
 عثمان بصوب فارس مطلق گردانید و بعد از استخلاص لوا و سلطنت را مرفوع کرد و مدت هشتاد و پنج سال از اخرا ایام دیلمه
 تا ظهور رایت دولت سلجوقیان در قبضه ملک سلطین سلجوق که منجوق کامکار می از عمده عیون بر گذرانید تا چنانکه جراید تواریخ
 بناثر و مفاخر القاب و النسب و احوال آن دولتداران موشح و مزین است و در ایتمت بهفت تن از نیابت ایشان حکام
 بوده اند اول فضلون شبا نکاره **فِيهِ يَقُولُ الْقَابِلُ فَضْلٌ مِنْ اللَّهِ الْعَزِيزِ وَبِعَمَلِهِ كَفَتْ فَضُولُ الْبَغِيِّ مِنْ فَضْلِ سُلْطَانِ الْبُلْغِيَّةِ**
 چون مستخلص کرد بطریق ضمان فضلون را مقرر کرد و سید عاقبت ضامن اجل بود هر طره قصد نظام الملک متقاضی آمد و او برود
 و در بیت روح مضطرا را رومی مؤلفه **ضَمِنْتُ وَلَمْ يَقْبَلْ زَمَانُكَ ضَامِنًا وَأَنْتَ لِبَنِي الْحِجْنِ نَوْمًا مَطْلَبُ شَرْحِ حَالِ**
 فضلون در موضع خود گفته آید **وَمِنْ رُكْنِ تَدْوِيهِ خَمَائِكُمْ كَمَا أَنَّ نِسَاءَ دَوْلَتِ سَلْجُوقِي سَالِي بُو دِرْ لَبِ جَوِيَارِ بَرِيَّتِ تَرْشِخِ قَمِيَّتِ**
 پس از محبوب صرصر قریح هستی او منقطع شد شعر این **كَانَتْ الْإِبَامُ سُؤْلُكَ تَبْدُلُ فَمِنْ بَعْدِ شَيْخِ غَرَّاسِكَ تَبْدِيلُ**
سَيُومُ أَمَّا بَكْتُ جَلَالُ الدِّينِ جَادِي سَعَادِيَّةِ وَتَمَعُ شَبَا نَكَارَهُ أَرَفَارِسِ بَدَسْتِ أَوْ تَمِيرُ بَدْرِ فِتْ هَبْ كُنْتُ فِي الدَّهْرِ فَرْدًا أَنْتَ
تَمْلِكُهُ الْبَنَسُ شَانُكَ أَنْ نَعْنَى وَتَمْرُ كَهْ چهارم اما بک قراچه مدرسه در شیراز بنا کرد و در در بهمان گشته شد **بیت**
 کشتی تو دگشتند ترا و آنکه ترا گشت بهم گشته شد از گردش ایام سر انجام بودی تو و برودند ز تو و آنکه ز تو بود برودند از تو
 حاصل ایام با کام هم اما بک سکور بس در جوار مزار اتم کثوم مدرسه ساخت و مرقد او نجاست **مؤلفه بنوا قصورًا
 وَفِي تَحْتِ الثَّرَى سَكْنَا مَا بَالُ مَلِكِهِمْ يَحْيِيهِمُ الْكَفْنُ** و حرم او را پده خاتون که زنی عابده عالی مرتبت بود مدرسه

عصمتی با کرد و شردار و بناها عصمه و تراپها نقوی و کل الرکن منها فضل و امر و بر سخی تو لیت شرعی بیت ارف
 موالی فال است لا اخلاها الله من ظلال افضالهم و بی توسط ^{توسط} مطلق که نوعی باشد ارتکف در این عهد که از مزین
 انه و افاضل خلف من بعدهم خلف اضا عوا الصلوة و اتبعوا الشهوای در افا و در بزرگان بسزمنه بنزله
 این بیت یادگار مانده است کوی آن قوم خامان بودند که یکی از باریشان بنامد اگر نه این در سه بواسطه تعلق و اهتمام
 مولانا اعظم رکن المذ و الدین ابوبکی اسمعیل دام غله با فواد علماء حاقی محقق و طلبه علوم حریص مجد مجتهد و اقامت مرا
 خیرات و اشادت مبانی عبادات و اداست روایب افادات و فصل حکومات شرعی و قطع قضایا و دینی مزین داشته
 ادبی و از کثرت تکرار طایبان و نکات مباحث معین بطریق صد ابر الراج سطوح ایامین آن حروف و الفاظ علوم
 نگاشته حتی که از فضل سخنرانی نماندی و شرف علوم بجای نامعلوم گشتی و حال بقعه برد یکربقاع وقف که اطلاق عوطل است
 قیاس زنی ششم اناکت بر پایه پادشاهی عادل منصف بود و بصدق و اخلاص منصف مؤلفه و لا بد ان تلقاک بوما
 منبه سوا علیها ان تجور و تعدلا بر دست ملک گشته شد در زعم و اقبالس گشته لمو لفته چینی بود بروی
 قضایا منته بهتم ملک از راه و سلاطین بود و بعد از گشتن بر پایه یک سال رایب دولت را بر او فرستاده چون مدت
 سلطنت سلجوقیان سپری خواست شد و معشوقه بی وفا ملک از ایشان سیری نمود چند افواج ترا که چون امواج بحر را
 از نواحی قفقاز منحدر شدند یعقوب ابن ارسلان الاقرسی با قومی انبوه قصد خورشید را اختیار کردند و سنقر بن مودود
 السلغری در عرض کوه کیلویی بر مقتضی اشارت شعر خط الرجال اذا صادف من تبعها خصبا مریعا و لا یترخ
 با غفالی فالروض یضک المدام السحاب و الماء یطرب و تدا کجیر بال خیام اقامت بر او داشت در شهر سنه
 ثلاث و اربعین و خمسه ایست بر ملک شاه خروج کرد و کوب طالعش بدروه شرف عروج صف مناجرت ار استن
 همان بود و انهم شکر کشایی همان اناکت مطهر الدین سنقر افسر سلطنت بر سر نهاد و حاکم شیراز او را مصفی
 شد مؤلفه التصرف لیس با جناد مجتده لکنه بسعادات و توفیق بنظام ملک داری و شیت مهمان هم
 قیام نمود در رسوم عدل و انصاف تازه کرد و یعقوب ابن ارسلان از خوزستان بارها لشکر کشید و میان او و اناکت سنقر
 محاربات رفت عاقبت یعقوب مندم شد اقرسی از طلب افسری گرانه جست و پیش خیال معاودت و معاذت را
 در مقدم و مانع راه نداد و امروز از رسوم آن پادشاه عادل باطنی مرسوم بنام او معمور است با موقوفات تمام و طلب
 علوم باقیاء فضایل و کتاب کالات مشغول مدت چهارده سال ملک مجازی و سالک مسکت نصفت
 رفت بود در سنه شان و خمسه غاتم ملک را در نخست اعقاب کرد و خود از شرف سر بر برف و ارسو
 و صحبت خوبان بچگون فیهامن اساور من ذهب و لو لو او لباسهم فیها حریر شافت و لله ملک
 السموات و الارض مؤلفه مصی الا و ایل و البا قون نبتعها کما نثار دوات من السلتک لو کان بقی

سلجوقی بود

ملوک او من الکھف فلین نفضی البناؤ للک ملک چون او در کشت برادر او اتابک مظفر الدین زکی بن محمود
 قائم مقام کشت دولتباری روشن روان بود برای پیروخت جوان آیین داد و دوش پیش گرفت و تم واسوب در عهد او
 سرخوش چارده سال عرصه ملک را بنور معدلت خوشتر از رخسار جوان بیادست فقضی افزه و استوفی عشره و در
 فی اخر سنه احدی و سبعین و خمسای بیت درین سلطنت و ملک و تاج و تخت و کین که باز ما ذ بنا کام از طغان بکین
 گرفته روی زمین تیغیان بدتها ولی چو پس از مرگ زده زیر زمین اتابک مظفر الدین بکله بن زکی وارش
 تخت و تاج پر کشت و در حفظ ممالک و ضبط مصالح بر شیوه ستوده آباء گرام استوار نمود و عمر الدین بن بخره را در
 مدیح آن پادشاه قصاید عریست این دو سبب از قصیده است که در شد هو الملک نال الفرفدین دعائم هو الملک
 عم الخافین مکارمه نقره بالافاق تکله شاهنا فلان من بحار به ولا من بقاومه الیس و کیل المکر مات
 بنانه الیس اکل النایب صوارمه اما الشعب فی حال العطاء عیبه اما الشعب فی حال
 المضاء نواذمه اغراض اعلوا السیر منو جاتمق الثریا انهن قوائمه در اوایل عهد سلطنت او اتابک بهوان
 استاز فرصتی کرد شیراز را حال یافت و لشکر آورد و قتل و غارت فرمود و دولتک فی شهر سنه خمس و سبعین و خمسای پس
 اتابک تحکه جراحات آن عاوده را برین شفقت و رحمت مندل کرد اند چون مدت بیت سال آیت جا زاری
 از صفحہ ایام برخواند و رایت جابانی را عالی از خسته کرد و در اول سنه احدی و سبعین و خمسای متقاضی مادم اللذات
 برسد و نا کام آنچه از ملک و سلطنت او نفیس تر بود برود لوقفا ذامضی احد بنوا له احد و هکذا کان
 حکم الله بطرد الدھر بسط حینا تم قبضه و الامر یحل یومنا تم یغفد اتابک مظفر الدین طغرل ابن سنغور
 پادشاهی بهر روز بهر روز بود اما زیادت نمایدی داشت و سینه روز کار با اهل بهر امر روز پنجه نیست چنانکه کف عام و لیس
 معاداة الدنا لاولی النهی حدیثا و لکن قد نوت مع الدھر بر تحکه و فعات خروج کرد و از عراق شکر آورد و هم
 نوبت چند ماهی از حکومت را معائن شد عاقبت الامر در حومه قتل ماسوز بطل شد و صحیفه عمرش بقلم اجال قابل ابطال
 و اللدھر حال بعد حال چون نوبت دولت سلغری بر حسب تقدیر آریال و حکم ملک لایزال با اتابک مظفر الدین بن بخره
 سعد بن زکی رسید اما شمامت و شجاعت او در اقطار ظاهر شد و فحائل اقبال و بناهت او عالمی را با کشت سخن فلند
 یحل من اسمائه عود منبری و لم یحل دینار و لم یحل درهم بقوله بالجو دمن لا بوده و بقضی له بالسعد بن بخره
 و رزاع او رکن الدین صلاح کرمانی بود و اولاد عمید الدین ابو نصر سعد برزی اخرا داد و علمی را خرد و فضل با رع و جاهی عریض
 داشت و سنو اشعار آبدار و مازی و پارسی موجود است شعر و رسائل بقیدت الی اطرافهم عبد الحمید بن محمد
 بهتر شامعین من طرب کما هز التدیتم سماع ضرب العود برقی که اداه رسالت را بجزت سلطان محمد خوارزمشاه
 رفت او را اعزاز و استیانس فرمودند و بر کرسی زرین بکاس چین کوبید که سلطان روزی در شاه مجلس بزم اول این

معدت

و صنعت مطابقت انشا کرد بیت در روزم چو اینم و در روزم چو موم بر دوست مبارکیم و بر دشمن شوم بر سبیل استکان خج
 عمیدالدین را با نام آن اشارت رنذر بر بدید گفت بیت از حضرت ما بر ذل انصاف بشام و ز هیت ما بر ذل انصاف
 با آنکه نسبت با گفته سلطان این مجری السبل من مطلع الشهیل نمود زبان سلطنت سایشا فرمود و آرزو بر ساز این
 شراب نوشید و خواجه عمیدالدین با سواد البشر خواجه امام فخرالدین عمر الرازی موالات و مراسلات آغاز نهاد و این دو بیت
 در مدح آن جناب بجا بختی که قضا سلیمان و ابسال که تشبیه است بدیج احوال و به کمال نفس با طبع بدان حضرت فرستاد
 شعری سلام از منی فدوة و عیشة علی ماجد در المکارم انشالی ولم الک ادری قبل شوفی و فضیله
 حدیث سلامان قصه انشا بک سعد بادل جام و دستگانی در سلطنت و پیشین دست طبع در شرح مخالفت مکتب
 که ما را استخلص کرد و نید و مقابل سلطنت آنجا بر او را و خود محمد ابن زید ان سیر و وجهه محافظه بیفته آن مکتب در تمام
 او لشکری را چون تیر دشمن انداز چون نیزه کردن افزای بر نکت محله در حومه کارزار و نامت خصم انکن مسیر سنجاق
 کالاسد فی الصبال و السیف فی القتال معین فرمود چون مدت چهل سال بود تا به وسط قرأت
 احوال سلطین اختلال نام با مور کرمان اعطت یافته بود بوقتی که آنا بک با قطب الدین سنجر یا یکی از بنده کان دیوان
 که مکتب خوزستان بود و مرسله و پیغامها شفا ادا می فرمود تا در موقف مقدس خلافت عرضه دارد و نسخه حکایت آن از
 انشاء عمیدالدین وزیر مطالعه رفته که در وصف الحال کرمان و صنعت آنا یکی بد آنجناب در قلم آورده بود و انتهض
 الخادم رضی الخاش فوی الصبح الی کرمان القهی بلدة شاعرة و انشاب التواب الیها فاغرة
 منذ اربعین سنة من تعشش مخاذیل قر اغر فی اسافلها و اعاليها و جحوم الفین و الحین من قبلهم فیمابین
 اهلها بعد ما ارتفعت عقیرة اهلها الی السماء فنهضت لذلك بحی و علم ادم الی السماء الی اغانه
 اهلها مطهر اکافها من ارجاسهم و جافاتها من نجاسهم مقصود از این حکایت آنکه حاصلات کرمان بصالح سلطنت
 و موجب لشکر و فایز کرد و لا ابرم بوقع رفیع آنا یکی عشری بر اهلک در افزودند و آنرا فدیة الملائک نام نهاد و اباالی از
 وضع آن عریضه استغاثت رفع کردند بوقتی که لشکر بر آید لرستان کشید و بر زمره طغاة نصرت یافت و در کار
 تسلیت ظفر میوزان بیت مطرب سماع برکش و ساقی شراب ده ایام را بال و مکتب اجواب ده افلاک را
 علوم سکت کوی خود نویس تعریف نامه شرفش برین خطاب ده در فتح نامه که بکرمان می فرستاد از منشیات عمیدالدین
 با بطل این رسم محدث حکم رفت و تا مشهور سنه سبع و شمانه مکتب کرمان در تصرف آنا یکی با نده پس نصرت الدین
 روزی محمد ابن زید از اعر کرد و او را بال فریب داد تا قدم در راه استعصانها و بر چهره حال خود ملو فندون بغور
 هوی الذی قد اسطر کرد و نید و کرمان که خطاه کو مکت عبارت از است بتمن نجس فی زمن نجس
 بغرخت و حقیقت آن خود خطای بزرگ بود چون از تشبث او شترغ شد و در قبضه تصرف دیوان سلطان استقرار